

INVESTIND ÎN CREȘTEREA ECONOMICĂ

Raport elaborat de
Consiliul Investitorilor Străini
Octombrie 2011, București - ROMÂNIA

FOREIGN INVESTORS COUNCIL
CONSILIUL INVESTITORILOR STRĂINI

Notă importantă privind dreptul de autor

Copyright© 2011 Consiliul Investitorilor Străini (FIC), Str. Ion Câmpineanu nr. 11, 010031 București, România. Toate drepturile rezervate.

Prezenta *Carte Albă* este rezultatul unor contribuții importante din partea membrilor FIC, a directorilor, a Bordului, grupurilor de lucru și a personalului permanent, constând în timp, resurse și efort. Veți observa că nicio persoană nu este menționată în acest document. Această alegere a fost deliberată. Peste 120 de persoane au participat în mod activ la acest proiect, iar meritul le revine tuturor.

FIC distribuie *Cartea Albă* în mod gratuit, ca parte a angajamentului său față de comunitate. Un număr limitat de copii în limbile română și engleză este disponibil la sediul FIC.

FIC acordă permisiunea presei scrise și audiovizuale, ONG-urilor și altor organizații similare de a reproduce și de a publica extrase din această *Carte Albă* pe orice tip de suport și fără plata vreunei taxe sau redevențe și fără o solicitare formală în scris, cu condiția ca astfel de copii să nu se efectueze sau să se distribuie în scopul obținerii de profit iar FIC să fie recunoscut în toate cazurile ca autor al acestora. Pentru a garanta acuratețea citatelor și a procesului de republicare, această *Carte Albă* este disponibilă în format electronic în limbile română și engleză pe site-ul FIC <http://www.fic.ro>.

Nimeni nu are dreptul să publice, să transmită, să transfere, să comercializeze, să reproducă, să creeze lucrări derivate, să distribuie sau să utilizeze în orice fel conținutul acestui document, parțial sau în întregime, cu excepția cazurilor enumerate mai sus în care este permis expres acest lucru.

Deși FIC a depus eforturi pentru a se asigura că acest raport este actual și corect, FIC nu își asumă nici o răspundere pentru eventualele erori sau omisiuni din această *Carte Albă*.

Consiliul Investitorilor Străini
Str. Ion Campineanu nr. 11, 010031 București, ROMÂNIA
Telefon: + 40-21-222-1931, Fax: + 40-021-222-1931, Website: <http://www.fic.ro>, E-mail: office@fic.ro

Cuprins

Lista Abrevierilor	iii
Mediul Macroeconomic	1
Aspecte prioritare și recomandări FIC	7
Capitol 01: Buna Guvernanță	19
Capitol 02: Regimul Fiscal	23
Capitol 03: Sistemul Judiciar	27
Capitol 04: Mediu	33
Capitol 05: Sectorul Energetic	39
Capitol 06: Agricultură	43
Capitol 07: Finanțare UE	47
Capitol 08: Piața Forței de Muncă	51
Capitol 09: Etica în Afaceri	55
Capitol 10: Sectorul Public	61
Capitol 11: Infrastructura	67

Lista abrevierilor

ADA	Ambalaje și deșeuri de ambalaje
AFM	Administrația Fondului pentru Mediu
ANAF	Agencia Națională de Administrare Fiscală
ANI	Agencia Națională de Integritate
APIA	Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură
APDRD	Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit
ASB	Acord Stand-by
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNR	Banca Națională a României
CE	Comisia Europeană
CN	Credite neperformante
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
DCMD	Directiva cadru privind managementul deșeurilor
DEEE	Deșeurile de echipamente electrice și electronice
DNA	Direcția Națională Anticorupție
ECE	Europa Centrală și de Est
ECSE	Europa Centrală și de Sud-Est
ESE	Europa de Sud-Est
EUR	Moneda Euro
FIC	Consiliul Investitorilor Străini
FMI	Fondul Monetar Internațional
GR	Guvernul României
HG	Hotărârea Guvernului
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
ISD	Investiții Străine Directe
MADR	Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale
MCV	Mecanismul de Cooperare și Verificare
MDRT	Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului
MECMA	Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri
MF	Ministerul Finanțelor Publice
MMP	Ministerul Mediului și Pădurilor
MS	Ministerul Sănătății
MTI	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ONG	Organizație Non-guvernamentală
OUG	Ordonanță de Urgență a Guvernului
PIB	Produsul Intern Brut
PPP	Parteneriat Public-Privat
RON	Moneda națională a României (singular leu, plural lei)
UE	Uniunea Europeană

Mediul macroeconomic

Introducere

Economia României a trecut printr-o perioadă turbulentă în ultimii trei ani, după o perioadă foarte lungă de aproape un deceniu de creștere mare a Produsului Intern Brut (PIB), scădere a șomajului și creștere a prosperității. Avântul anterior crizei economice a fost însoțit, de asemenea, de un angajament susținut pentru reforme economice, culminând cu aderarea României la Uniunea Europeană (UE) în luna ianuarie 2007. „Modelul de creștere” pe care România și multe alte țări din Europa Centrală și de Sud-Est (ECSE) l-au avut în vedere s-a bazat pe intrări semnificative de capital, creștere economică rapidă, creșterea tranzacțiilor, legături investiționale și politice cu economia mondială la scară largă. În timp ce acest model corespundea în mare măsură circumstanțelor care prevalau în România, vulnerabilitățile pe care le-a creat au fost brusc dezvăluite atunci când s-a declanșat criza economică mondială în a doua jumătate a anului 2008. În cazul României, aceste vulnerabilități au fost accentuate în mare măsură de politicile fiscale pro-ciclice implementate pe durata anilor de avânt economic, implicând salarii mai mari, beneficii sociale și un număr de angajați mai mare în sectorul public, care au condus la un deficit fiscal de 4,8% din PIB în anul 2008.

Anii 2009 și 2010 au fost extrem de dificili pentru România. Totuși, începând cu luna septembrie 2011, există semne pozitive clare că recesiunea s-a încheiat și că economia a început să crească din nou. Acest capitol prezintă câteva dintre cele mai recente și importante progrese macroeconomice, explicând modul în care legiuitorii și instituțiile internaționale au încercat să atenueze cele mai grave efecte ale crizei economice. Capitolul oferă argumente în favoarea răspunsului mediului politic la recesiunea economică, care a fost în mare parte adecvat, și arată că există condiții pentru revenirea la o creștere sustenabilă, cu condiția ca politicile fiscale și monetare prudente să fie combinate cu eforturi accelerate pentru îmbunătățirea mediului de afaceri.

Impactul crizei economice

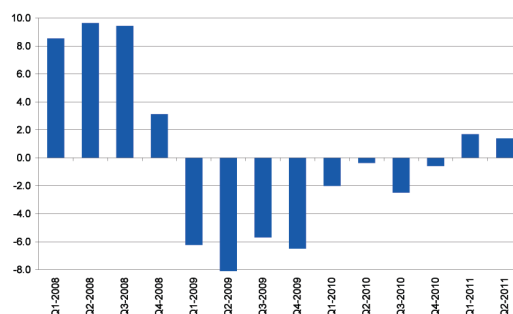
România a resimțit impactul crizei economice și financiare mondiale mai intens decât multe alte țări din ECSE. În anul 2009, PIB a scăzut cu 7,1%, un regres evident în special în activitatea de construcții.

Creșterea producției industriale a fost, de asemenea, negativă în anul 2009, operațiunile comerciale s-au redus dramatic, cu exporturi care au scăzut cu 18% de la un an la altul, iar importurile s-au diminuat, cu mai mult de 34% de la un an la altul. Deficitul de cont curent a scăzut brusc la numai 4,2% din PIB în anul 2009 (comparativ cu 11,6% în anul 2008), în timp ce Investițiile Străine Directe (ISD) au scăzut cu mai mult de 60%. Rata șomajului a crescut ușor de la declanșarea crizei economice, însă rămâne relativ scăzută comparativ cu țările din regiune și alte țări UE, la 7,3% în luna iulie 2011, conform datelor Eurostat. După nivelurile foarte mari din anii anteriori crizei economice, creșterea volumului de credite în sectorul privat s-a redus semnificativ începând cu sfârșitul anului 2008. Rămâne ușor pozitivă de la un an la altul, de la mijlocul anului 2011, însă în general, accesul limitat la creditare acționează ca un obstacol încă asupra cererii interne.

În anul 2010, s-au făcut eforturi ca economia să iasă din recesiune - însă în mare măsură nu s-a reușit - astfel că PIB-ul a continuat să scadă cu 1,3%. O defalcare detaliată a evoluției trimestriale a PIB este prezentată în Graficul 1 de mai jos. Acesta arată că ratele de creștere trimestrială s-au menținut ușor negative de la un an la altul pe parcursul anului, iar în T1 2011 au devenit pozitive. Totuși, de la trimestru la trimestru, rata de creștere în T4 2010 a fost ușor pozitivă, situându-se la 0,1%. În general, declinul anual în PIB de 1,3% a fost mai puțin grav decât au prezis majoritatea analiștilor.

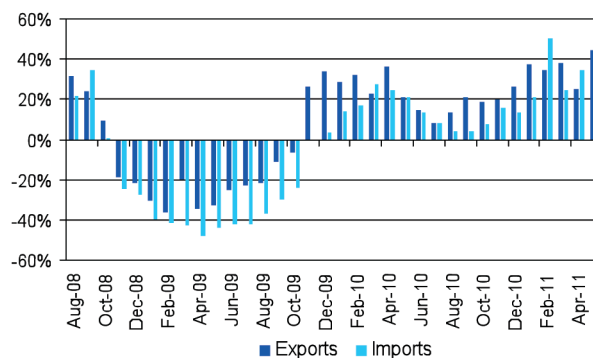
Graficul 1: PIB trimestrial, creștere anuală în termeni procentuali

Sursa: Autoritățile naționale.

Indicatori macroeconomici mai recenti furnizează dovezi suplimentare că activitatea economică se redresează încet. Exporturile au crescut substanțial, cu mai mult de 20% de la un an la altul în 2010, comparativ cu o accelerare de 14%, în aceeași perioadă, a importurilor - a se vedea Graficul 2. Prin urmare, exporturile nete ajută la redresare, similar cu tendința altor țări din regiune.

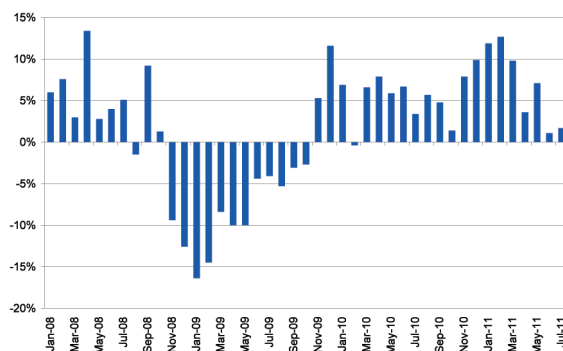
Graficul 2: Activitatea comercială în modificare anuală în termeni procentuali

Sursa: Autoritățile naționale prin serviciul de date CEIC.

Producția industrială lunară a revenit la ratele de creștere pozitive anuale în luna noiembrie 2009 și a crescut cu 5,5% în medie în anul 2010. Graficul 3 prezintă o defalcare detaliată a evoluției producției industriale pe durata crizei economice. Se vede că sectorul este schimbător lunar, însă tendința generală este cu siguranță una de îmbunătățire.

Graficul 3: Producția industrială, modificare anuală în termeni procentuali

Sursa: Autoritățile naționale.

Totuși, ca aspect negativ, ISD nete continuă să scadă și au continuat să scadă în anul 2010 cu aproximativ 26% față de anul 2009 când au înregistrat o scădere puternică. Încă o scădere s-a înregistrat în prima jumătate a anului 2011. ISD reprezintă acum aproximativ 2% din PIB, un nivel mic pentru o economie cu nivelul de dezvoltare al României și un indicator al scăderii mondiale a încrederii investitorilor pe durata crizei economice.

Răspunsul mediului politic

Autoritățile au răspuns în moduri diferite la efortul de a face față celor mai grave efecte ale crizei economice. Cadrul general al programului de răspuns la criza economică al Guvernului României (GR) l-a reprezentat Acordul Stand-by (ASB) pe o perioadă de doi ani în valoare de 13 mld. EUR pe care autoritățile române l-au solicitat de la Fondul Monetar Internațional (FMI) în luna martie 2009. ASB a făcut parte dintr-un pachet extern de salvare, mai mare. Acesta a fost explicit legat de un împrumut suplimentar în valoare de 5 mld. EUR acordat de EU, împreună cu un angajament de 1 mld. EUR de la Banca Mondială (BM) și 1 mld. EUR de la Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD)¹. Anunțul cu privire la acest sprijin în valoare de 20 mld. EUR din partea principalelor instituții financiare internaționale a avut un impact pozitiv major asupra încrederii și a indicat o hotărâre fermă a comunității internaționale de a ajuta România pe durata crizei economice.

Aspectul cel mai problematic al politicii economice din ultimii doi ani a fost în domeniul fiscal. GR a prevăzut inițial un program de stimulente economice, care urma a fi lansat în luna februarie 2009, în valoare de 13 mld. EUR, cu investiții majore planificate în infrastructură. Totuși, capacitatea atât fiscală, cât și tehnică de a implementa acest program nu era instituită, având în vedere circumstanțele din acea perioadă. Pentru 2010, GR a convenit cu FMI asupra unui deficit general guvernamental țintă de 6,8% din PIB (pe baza lichidităților). Pentru a realiza acest lucru, autorităților li s-a solicitat să implementeze unele măsuri extrem de drastice și dificile din punct de vedere politic, inclusiv o reducere cu 25% a salariilor în sectorul public, o reducere cu 15% în majoritatea transferurilor privind prestațiile sociale și o creștere de 5% în cota de TVA (la 24%) începând cu luna iulie 2010 (cea din urmă fiind propusă în locul reducerii cu 15% a pensiilor, măsură care a fost declarată neconstituțională). În luna martie 2010, Parlamentul a aprobat o nouă lege privind responsabilitatea fiscală, urmărind să îmbunătățească planificarea fiscală pe termen mediu și înființarea Consiliului Fiscal.

Spre finalul anului 2010, autoritățile au implementat o nouă serie de măsuri, așa cum s-a convenit cu FMI. Au fost aduse modificări importante legii pensiilor, a fost implementat un sistem unic de salarizare în sectorul public și a fost adoptat bugetul pe anul 2011, care avea prevăzut ca țintă un deficit general guvernamental de 4,4% din PIB. Conform celor mai recente date, deficitul bugetar pentru anul 2010 s-a menținut la 6,5% din PIB, încadrându-se în țintele de deficit convenite cu FMI. Programul s-a finalizat cu succes și Consiliul Director FMI a aprobat un ASB în valoare de 3,5 mld. EUR la sfârșitul lunii martie 2011. Acesta se află în strânsă legătură cu alte împrumuturi de la instituții financiare internaționale, în speță: 1,4 mld. EUR și 0,4 mld. EUR de la UE și de la BM. Aceste progrese reprezintă o realizare importantă pentru GR, având în vedere natura politică sensibilă a multora dintre măsurile necesare pentru a respecta programul.

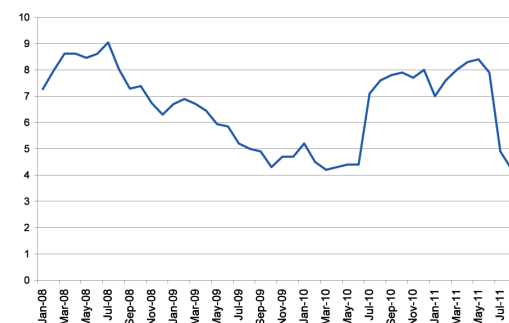
În ceea ce privește latura monetară, Banca Națională a României (BNR) a răspuns scăderii economice printr-o relaxare monetară graduală și a redus rata dobânzii cheie de politică monetară în mai multe etape de la 10,25% în ianuarie 2009 la 6,25% în mai 2010. Această rată s-a menținut neschimbată începând cu jumătatea lunii septembrie 2011. Una dintre cele mai mari provocări pentru BNR a fost menținerea inflației sub control în pofida atât a creșterii globale a prețurilor alimentelor și energiei, cât și a efectului unic al majorării TVA în iulie 2010.

Ca urmare a dublului impact al acestor forțe, inflația a cunoscut o accelerare în a doua jumătate a anului 2010, menținându-se, de la un an la altul, până în luna decembrie, la 8%, nerespectând astfel ținta inflaționistă a BNR de $3,5 \pm 1\%$ pentru 2010. Aceasta a crescut în continuare în prima jumătate a anului 2011 ajungând la 8,4%, însă rata anuală a încetinit semnificativ de atunci (deoarece efectul de bază al majorării TVA a expirat) situându-se la 4,25% în luna august 2011. BNR a revizuit în creștere obiectivul de inflație pentru sfârșitul anului 2011 la 5,1%, însă rata efectivă poate ajunge la un nivel mai mic, deoarece un sezon agricol foarte bun ar diminua temporar presiunea asupra prețurilor la alimente. Graficul 4 prezintă mai detaliat evoluția Indicelui Prețurilor de Consum (IPC).

¹ Angajamentele totale BERD în 2009 și 2010 au depășit așteptările și s-au ridicat la suma de 1,3 mld. EUR.

Graficul 4: Modificările anuale ale IPC în termeni procentuali

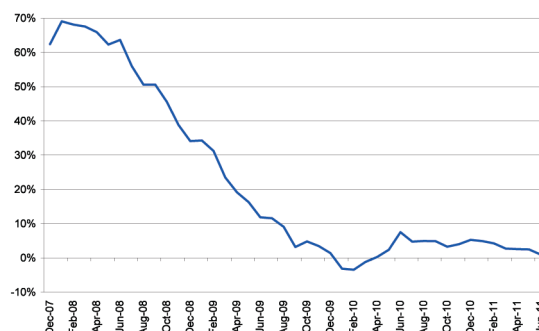
Sursa: BNR

Cerințele privind rezerva minimă atât pentru pasivele în valută, cât și în lei, au scăzut în cursul anului 2009. Raportul atât al pasivelor în lei pe termen lung, cât și pe termen scurt a fost redus de la 20% la 18% la finalul anului 2008. Pe de altă parte, cerințele privind rezerva obligatorie de 40% pentru pasivele în valută cu scadența de peste doi ani au fost eliminate în întregime în martie 2009, în timp ce raportul pasivelor în valută pe termen scurt a fost redus gradual de la 40% la 25% între iunie și noiembrie 2009, și cu încă 20% la începutul lunii aprilie anul acesta. În pofida fluctuațiilor temporare, rata de schimb a leului s-a menținut relativ stabilă în 2010 la aproximativ 4,2 față de EUR, cunoscând o ușoară depreciere cu 6% în medie comparativ cu anul 2009.

Primul ASB încheiat cu FMI a fost însoțit de Inițiativa Europeană de Coordonare în domeniul Bancar, cunoscută și ca „Inițiativa Viena”, în baza căreia cele nouă instituții principale de credit cu capital străin, active pe piața din România (care dețin o cotă de piață de aproximativ 70%), s-au angajat să-și mențină expunerea existentă față de economie și să majoreze capitalul în vederea menținerii unei rate de acoperire a capitalului de peste 10%. Inițiativa s-a dovedit de succes în România, deoarece sectorul bancar a rămas lichid și bine capitalizat pe durata crizei financiare, iar rata de acoperire a capitalului s-a menținut cu mult peste cerința minimă, la 14,7% în decembrie 2010. În septembrie 2010, companiile-mamă străine s-au angajat să-și mențină expunerea existentă față de economie și, în baza unor scenarii aferente testelor de stres convenite cu BNR, să majoreze capitalul și să mențină o rată de acoperire a capitalului la minim 10% pe durata desfășurării programului. În martie 2011, filialele băncilor străine care operează în România și-au reafirmat angajamentul pe termen lung față de economia țării.

După trei luni consecutive de creștere negativă a volumului de credite la începutul anului 2010, activitatea de creditare a instituțiilor de credit a cunoscut, din nou, o ușoară creștere, iar creșterea volumului de credite în sectorul privat s-a menținut de la un an la altul, până în februarie 2011, la 4,2% (a se vedea Graficul 5). Totuși, proporția creditelor neperformante (CN), ca procent din total, a continuat să crească și s-a situat la 13,6% în iulie 2011 (în baza unei definiții internaționale comparabile că CN este un credit care înregistrează restanțe de 90 de zile sau mai mult și pentru care au fost inițiate procedurile legale).

Graficul 5: Creșterea volumului de credite în sectorul privat, modificare anuală în termeni procentuali

Sursa: Autoritățile Naționale via CEIC.

Perspective și provocări viitoare

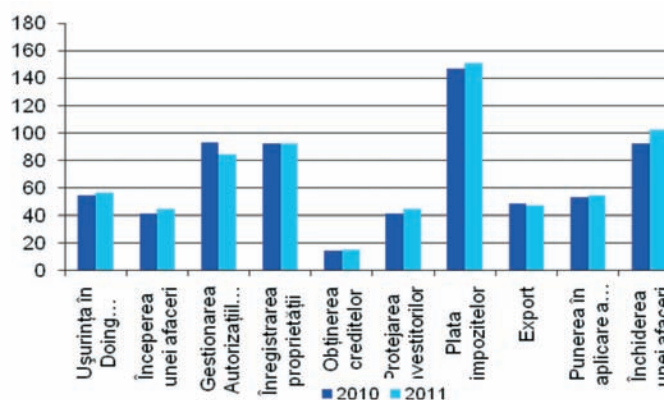
Una dintre cele mai încurajatoare trăsături din ultimii doi ani din România este angajamentul ferm față de stabilitatea macroeconomică în contextul unei situații deosebit de dificile. Prin urmare, au fost create condițiile pentru o redresare economică în 2011.

Cu toate acestea, expansiunea economică din 2011 va fi probabil una modestă. Atât autoritățile, cât și FMI estimează o creștere de 1,5% în 2011, care se aliniază mai mult sau mai puțin așteptărilor pieței.

La începutul lunii septembrie 2011, perspectiva pe termen scurt este supusă unor riscuri și incertitudini semnificative. În timp ce majoritatea analiștilor economici se așteaptă ca în România creșterea economică din 2012 să depășească nivelul anului 2011, acest lucru este supus revizuirii în scădere, depinzând de rezultatul crizei îndatorărilor în zona Euro. În vederea atingerii potențialului de creștere economică pe termen mediu, menținerea unui angajament ferm față de reformele structurale este de maximă prioritate pentru autorități, în vederea creșterii încrederii investitorilor în economia națională și a consolidării imaginii României ca fiind o destinație atractivă pentru investiții străine. În cea mai recentă evaluare a sa, FMI a solicitat în mod justificat GR să continue reformele în domeniul muncii și protecției sociale, să controleze cheltuielile din întreprinderile de stat și să grăbească procesul de privatizare al câteva active deținute de stat. De asemenea, a subliniat necesitatea de a întări substanțial capacitatea tehnică și administrativă a României de absorbție a fondurilor structurale și de coeziune disponibile ale UE, ceea ce este o prioritate pentru GR.

Așa cum se arată în diverse analize și sondaje efectuate în țară, există încă importante puncte slabe în mediul de afaceri. Spre exemplu, raportul Doing Business 2011 al BM plasează România pe locul 56 din cele 183 de economii analizate. Acesta evidențiază deficiențe permanente cu privire la plata taxelor și la procedurile de insolvență, domenii în care România se clasează pe poziția 151 și respectiv 102. În graficul 6 este prezentată o imagine de ansamblu asupra acestor punctaje. De asemenea, Business Environment and Enterprise Performance Survey (BEEPS), un studiu în care sunt analizate percepțiile a aproape 12.000 de întreprinderi din 29 de țări, realizat de BERD împreună cu BM în 2008-2009, continuă să evidențieze aceste impedimente din domeniul afacerilor. Conform acestui studiu, aproape 28% din toți antreprenorii români care au participat la sondaj au identificat cotele de impozitare ca fiind cel mai mare obstacol în desfășurarea operațiunilor comerciale.

Graficul 6: Doing Business 2010 vs. 2011 - Romania pe subcategorii

Sursa: BM

După 20 de ani de tranziție, în baza a numeroase studii, există dovada clară a unei legături pozitive între reforme și creșterea economică. Economia României poate profita de redresarea globală, deși nu se știe cu siguranță când ar putea avea loc acest lucru. România dispune de o bază economică diversificată, de numeroase avantaje competitive și de un potențial de recuperare semnificativ, având în vedere că PIB-ul actual pe cap de locuitor reprezintă numai 45% din media europeană (estimare 2010) pe baza parității puterii de cumpărare. Însă acest potențial nu va fi atins fără implementarea reformelor identificate în prezentul raport.

Buna guvernare

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Nu poate exista dezvoltare durabilă în lipsa unei bune guvernări. Nivelul bunăstării populației fiecărei țări în parte este, de cele mai multe ori, atribuit standardelor de guvernare. În țările în care există corupție, un control neadecvat al fondurilor publice, în care lipsește responsabilizarea sau în țările cu o societate civilă nedezvoltată, în mod inevitabil, dezvoltarea are de suferit. Buna guvernare este importantă pentru țările aflate în toate stadiile de dezvoltare, de aceea oamenii o privesc ca pe un ideal greu de atins în totalitate, dar la care aspiră fiecare stat.

Aderarea la UE a marcat începutul unei noi etape de dezvoltare a țărilor din Europa Centrală și de Est (ECE). Pentru România, procesul de aderare la UE a contribuit la accelerarea unor etape ale dezvoltării pentru a atinge nivelul țărilor vest-europene. Din păcate, motivarea care a stat la baza transformării și adoptării majorității reformelor din România a fost, în mare măsură, generată de factori independenți de scopul guvernelor naționale, în principal de nevoia de aliniere la standardele UE sau de respectarea acordurilor încheiate cu instituții financiare internaționale. În acest context, România încă se confruntă cu un deficit de guvernare care afectează multe aspecte ale vieții publice și generează acorduri instituționale inadecvate, incompetență managerială, un proces de reglementare ineficient și absența aplicării consecvente a unui stat de drept.

Corupția rămâne încă una dintre cele mai importante probleme care afectează dezvoltarea economică și socială din România. Organizațiile internaționale încă mai critică România pentru înregistrarea unui progres redus în domeniul reformei judiciare și al inițiativelor de combatere a corupției. Astfel, pentru a crea practici de bună guvernare, România ar trebui să se axeze mai mult pe promovarea statului de drept și pe lupta împotriva corupției.

Autoritățile române, împreună cu sectorul privat, trebuie, de asemenea, să ia măsuri pentru a spori competitivitatea țării și bunăstarea populației prin îmbunătățirea managementului resurselor publice, prin reforme care acoperă instituțiile publice și prin sprijinirea dezvoltării și menținerii unui mediu economic și de reglementare transparent și stabil care să conducă la activități eficiente ale sectorului privat. În plus, deoarece o bună guvernare implică și o relație bazată pe încredere și un parteneriat activ cu societatea civilă, măsurile de reformă viitoare ar trebui să implice cetățenii mai mult și în mod mai activ în politică și în elaborarea de politici, în mare parte prin consolidarea societății civile.

Regimul fiscal

Aspecte prioritare și recomandări FIC

În ultimii câțiva ani, mediul fiscal românesc s-a îmbunătățit prin reducerea numărului impozitelor datorate de firme și persoane fizice, precum și printr-o mai mare transparență. Armonizarea sistemului fiscal al țării cu legislația UE a contribuit la stabilitatea pe termen lung deoarece acest lucru a determinat ca sistemul fiscal românesc să fie mai previzibil. În ianuarie 2011, legislația privind contribuțiile sociale a fost încorporată în Codul fiscal, ceea ce a contribuit la asigurarea unei transparențe sporite. În ultimii câțiva ani, legislația privind prețurile de transfer a fost clarificată, acum urmând îndeaproape principiile Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) și UE.

FIC apreciază deschiderea Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) către dialog și așteaptă continuarea și extinderea procesului consultativ atât cu ANAF, cât și cu Ministerul Finanțelor Publice (MF). Cu toate acestea, rămâne problema constantă a adoptării unor prevederi legale, de multe ori într-un termen foarte scurt, mediul de afaceri având puțin timp pentru a aduce o contribuție eficientă. Prin urmare, FIC recomandă ca MF să acorde comunității de afaceri timp suficient pentru a revizui proiectele legislative.

FIC recomandă reintroducerea sistemului care s-a aplicat de la 1 ianuarie până la 15 aprilie 2007, care permitea ca plata TVA pentru bunurile importate din afara UE să fie amânată până când acestea ajungeau la destinatarul lor final din România sau din alt stat membru UE.

FIC recomandă, de asemenea, următoarele măsuri generale pentru simplificarea sistemului fiscal și pentru stimularea investițiilor: (a) introducerea legii holdingurilor în România; (b) reducerea contribuțiilor de asigurări sociale; (c) exceptarea de la plata impozitului în România pentru fondurile de investiții cu sediul în străinătate; (d) introducerea deductibilității integrale pentru cheltuielile rezultate din casarea stocurilor și a mijloacelor fixe; (e) scutirea totală de la plata impozitului pe profitul reinvestit; (f) reducerea cotei standard a TVA înapoi la 19%.

Sistemul judiciar

Aspecte prioritare și recomandări FIC

O legislație eficientă și un sistem judiciar funcțional sunt premisele obligatorii pentru o societate sănătoasă și prosperă. Atât procesul legislativ, cât și cel judiciar din România au deficiențe, ceea ce presupune costuri semnificative pentru societate.

Statul de drept este esențial pentru atragerea de ISD. Lipsa unui sistem judiciar funcțional a fost semnalată de multe ori ca fiind principala problemă în România pentru investițiile străine. Nu este greu de înțeles cum un risc (perceput) crescut pentru investitor se materializează în nevoia de rentabilitate mai mare și apoi în costuri mai ridicate pentru populație.

Sistemul judiciar din România continuă să fie supus unor critici dure din partea Comisiei Europene (CE). Raportul de anul trecut al CE asupra progreselor înregistrate în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV) a fost de departe cel mai critic la adresa autorităților române de la aderarea la UE. A fost pentru prima dată când CE a spus explicit că România „își încalcă angajamentele de aderare”.

Incapacitatea de a soluționa problema corupției și de a institui reforme juridice a determinat UE să amâne integrarea planificată a României la spațiul Schengen în loc de luna martie, așa cum se planificase inițial. În pofida evaluărilor tehnice pozitive efectuate până în prezent în acest domeniu și a faptului că nu există nicio legătură juridică între integrarea României în spațiul Schengen și MCV pe justiție, problemele permanente ale unui sistem judiciar ineficient și corupția la nivelul poliției și vameșilor au determinat câteva state membre UE să decidă că României nu i se poate încredința gestionarea granițelor comune și a sistemului de vize.

Având în vedere aceste aspecte, FIC solicită să se acționeze imediat în următoarele domenii: responsabilizarea sistemului judiciar, caracterul uniform al jurisprudenței, o mai mare consolidare a capacității de combatere a corupției, precum și îmbunătățirea procesului legislativ.

Mediu

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Administrația Fondului pentru Mediu (AFM) ar trebui să organizeze runde periodice de selectare a proiectelor de mediu referitoare la diferite aspecte de mediu și să nu se limiteze numai la câteva tematici, cum ar fi: schema de reînnoire a parcului auto (programul Rabla), sistemele de termoficare din gospodării și energia regenerabilă. Astfel, reprezentanții din industrie, care reprezintă sursa principală a veniturilor Fondului pentru Mediu („Fondul”), ar trebui să aibă posibilitatea de a depune cereri și de a obține fonduri pentru finanțarea proiectelor lor de mediu. Ghidurile de finanțare aferente ar trebui să stabilească criterii de eligibilitate care să fie accesibile pentru companii.

Deși în întârziere în a fi transpusă în legislația națională, ar trebui să existe o rundă finală (mai scurtă) de dezbateri publice cu privire la Directiva cadru privind managementul deșeurilor (DCMD), astfel încât părțile interesate relevante (inclusiv FIC) să aibă posibilitatea de a propune rectificări cu privire la versiunea finală, înainte de publicarea oficială. Ar trebui insistat pe obținerea unui echilibru între responsabilitățile pe care le au autoritățile locale și cele ale sectorului industrial. De asemenea, specificații clare pentru obligațiile referitoare la managementul deșeurilor pentru toți operatorii care întreprind activități similare, ar trebui luate în considerare.

În ceea ce privește managementul deșeurilor de ambalaje și obligațiile de valorificare și reciclare a acestora, pentru evitarea dublelor sau chiar multiplelor raportări a acelorași cantități de deșeururi, ar trebui reglementate cerințele specifice pentru asigurarea trasabilității deșeurilor (inclusiv a diverselor tipuri de materiale provenite din deșeururi). De asemenea, procedurile de raportare la nivel național trebuie actualizate și corelate pentru a asigura acuratețea datelor trimise la Agenția Europeană de Mediu, pentru a reduce discrepanța concurențială și pentru a crea premisele unui cadru echitabil pentru toți operatorii economici responsabili.

Ar trebui realizată o revizuire a reglementării cu privire la deșeurile de echipamente electrice și electronice (DEEE) existente pentru a impune autorităților răspunderi clare în ceea ce privește atingerea obiectivelor de colectare a DEEE (obiective de colectare pentru autoritățile locale și aplicarea strictă a acestora pentru a combate fluxurile „paralele” ilegale). Ar trebui create premisele pentru a permite tuturor operatorilor care gestionează DEEE să efectueze înregistrări și raportări și, de asemenea, ar trebui să existe sancțiuni mai aspre pentru colectarea și tratarea ilegală a DEEE.

Ar trebui create condițiile necesare pentru a asigura alocarea preliminară corespunzătoare a certificatelor de emisii relative perioadei post 2012 și înaintarea către CE în timp util a documentelor solicitate. Autoritățile implicate ar trebui să ofere sprijin activ și continuu operatorilor pentru a asigura o înțelegere clară și uniformă a regulilor de alocare.

O atenție deosebită ar trebui focalizată în crearea condițiilor necesare pentru asigurarea unei piețe a certificatelor de CO₂ transparente, eficiente și în condiții de deplină securitate a sistemelor informaționale.

Sectorul energetic

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Energia este unul dintre domeniile care ar putea aduce României o creștere economică semnificativă în următorii ani, dar care ar putea crea însă multe probleme dacă nu sunt luate anumite decizii cheie.

Pentru a continua atragerea de noi investiții, sectorul energetic românesc are nevoie de:

- liberalizarea treptată a pieței, cu un plan pe termen mediu care să stabilească o foaie de parcurs realizabilă, bazată pe respectarea deplină a directivelor celui de-al Treilea Pachet legislativ al UE cu privire la energie;
- o reglementare bine echilibrată care să trimită semnalele de investiție corecte și care să fie aplicată în mod corespunzător și în timp util;
- deschiderea reală a sectorului de producere a energiei electrice către investitori privați, fără distorsiuni suplimentare de piață, care rezultă din cvasi monopoluri de generare deținute de stat;
- un mecanism de sprijin stabil, de încredere și previzibil care să stimuleze dezvoltarea energiei regenerabile;
- creșterea integrării în sectorul European al energiei, în special în ceea ce privește infrastructurile de gaz și electricitate;
- un accent mai puternic pe soluții fără emisii de carbon sau cu emisii scăzute, pentru a atinge obiectivele de mediu;
- o independență politică și economică reală a Autorității de Reglementare.

Agricultura

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Potențialul agricol al României este uriaș, însă încă slab dezvoltat. Investitorii interesați de acest potențial sunt prezenți și au convingerea că, printr-o politică prioritară în domeniul agriculturii, se pot crea condiții favorabile dezvoltării economice sustenabile.

România se clasifică pe locul cinci în UE în ceea ce privește suprafața totală a terenului arabil, însă obține mai puțin de 3% din producția agricolă a UE și are o productivitate a forței de muncă de 7 ori mai mică decât media europeană.

Parcelarea excesivă a terenului, folosirea inadecvată a tehnologiei, infrastructura slabă sau capacitatea slabă de absorbție a fondurilor structurale sunt câteva dintre problemele cu care se confruntă în prezent agricultura românească. Prin urmare, agricultura românească este, în general, o agricultură de subzistență, cu productivitate redusă și necompetitivă pe piața UE.

Dacă productivitatea din agricultura română se îndreaptă spre standardele europene, România ar putea deveni a treia putere în Europa, după Franța și Germania. Pentru a deveni competitivă și pentru a atinge performanțele altor state membre ale UE, autoritățile române ar trebui să exploateze mai eficient uriașul potențial al agriculturii pentru a crește productivitatea în acest sector.

La baza viitoarelor strategii pentru agricultură ar trebui să stea o dezvoltare sustenabilă, care să dețină rolul cheie în accelerarea creșterii economice, oferind siguranță din punct de vedere al hranei, reducând nivelul sărăciei, diminuând diferențele de venit, dezvoltând zona rurală și protejând mediul.

În lipsa unor măsuri urgente, sectorul agricol ar putea deveni o povară pentru economia națională în loc să fie o sursă de creștere economică și un motor al dezvoltării durabile în comunitățile rurale.

Finanțare UE

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Scopul politicii de coeziune, incluzând implementarea proiectelor finanțate din fondurile structurale UE, este modernizarea economiei regiunilor și țărilor UE rămase în urmă, astfel încât Piața Unică și zona euro să poată funcționa mai eficient.

Este responsabilitatea guvernelor statelor membre să utilizeze acest sprijin în mod eficient, să îmbunătățească coeziunea. Însă, unele state europene au întâmpinat dificultăți în absorbția fondurilor structurale din bugetul UE, în principal în perioada imediat următoare aderării. Din păcate, România este una dintre acestea și ocupă unul dintre ultimele locuri în ceea ce privește absorbția de fonduri UE.

Cele mai vehiculate motive pentru rata redusă de absorbție sunt lipsa unei viziuni coerente pe termen lung a autorităților, a resurselor insuficiente pentru cofinanțarea proiectelor, capacitatea administrativă redusă la nivel central și local, lipsa coordonării interinstituționale, eșecul Parteneriatelor Public-Privat (PPP-urilor) și lipsa experienței în rândul funcționarilor din cadrul administrației publice.

În primii 5 ani ai exercițiului financiar 2007-2013, capacitatea de absorbție este relativ modestă în România (aproximativ 13%). Cu alte cuvinte, este posibil ca, la sfârșitul anului 2013, o mare parte a fondurilor UE alocate României să nu fi fost utilizate.

Pentru a îmbunătăți această situație pentru o țară cu un indice al performanței scăzut al dezvoltării durabile și al convergenței slabe cu restul UE, trebuie implementată o schimbare radicală a procesului de management al absorbției de fonduri UE. Creșterea ratei de utilizare a fondurilor UE trebuie să reprezinte o prioritate majoră pentru GR, care trebuie să găsească o modalitate mai eficientă de a utiliza aceste fonduri, înainte ca ele să devină inaccesibile.

GR ar trebui să aloce sume concrete de la bugetul de stat pentru cofinanțarea programelor UE, ar trebui să se asigure că instituțiile însărcinate cu absorbția de fonduri UE dispun de suficient personal și ar trebui să implementeze un sistem de management bazat pe performanță. În plus, sunt imperios necesare revizuirea în timp util și realocarea fondurilor către acele sectoare economice majore cu un impact ridicat asupra creșterii economice, care presupun costuri scăzute pentru bugetul de stat și care ar crește semnificativ rata de absorbție de fonduri UE.

O mai bună rată de absorbție a fondurilor UE este de o importanță vitală pentru finanțarea investițiilor. De asemenea, banii europeni reprezintă un aspect important pentru îmbunătățirea atractivității României în fața investitorilor și, astfel, pentru sprijinirea creșterii economice.

Piața forței de muncă

Aspecte prioritare și recomandări FIC

În anul 2010, s-a înregistrat o ușoară îmbunătățire a condițiilor de pe piața muncii din România care reiese din faptul că societățile au inclus în bugetul lor creșteri salariale și astfel s-a înregistrat o creștere salarială medie de 4,3% în sectorul privat, chiar dacă aceasta a fost mai mică decât rata inflației. Se preconizează că această tendință pozitivă va continua în 2011, an pentru care se estimează o creștere salarială medie de aproximativ 6%, cele mai optimiste previziuni fiind în domeniile IT și energetic, unde media poate ajunge până la 8%.

Cei care au întâmpinat cele mai mari dificultăți în găsirea unui loc de muncă au fost tinerii absolvenți, în rândul cărora rata totală a șomajului pentru România a fost una dintre cele mai mari din ultimii 20 de ani, atingând 8,4% în martie 2010. Cele mai afectate sectoare au fost industria, comerțul și construcțiile unde s-au înregistrat 85% din numărul total de concedieri.

Nevoia de a flexibiliza relațiile de muncă pentru a permite angajatorilor să adopte soluții temporare privind angajarea de personal a fost bine înțeleasă de GR care s-a concentrat, în cadrul proiectului de amendare a Codului muncii și a pachetului legislativ privind dialogul social, asupra problemei flexibilității, o inițiativă pe care membrii FIC o apreciază și la care FIC a contribuit cu expertiză tehnică și date din sectorul privat.

Etica în afaceri

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Un climat etic reprezintă condiția sine qua non pentru încurajarea inovației, a antreprenoriatului și a investițiilor străine în mediul de afaceri actual, global și competitiv. În același timp, existența unor politici și proceduri anticorupție ample și relevante reprezintă premisele obligatorii pentru crearea acestui climat etic.

Un climat etic este posibil doar printr-o implicare semnificativă din partea GR, a mediului de afaceri și a societății civile. În timp ce GR implementează legi, reglementări și decizii pentru a asigura ordinea socială, mediul de afaceri și Organizațiile Non-guvernamentale (ONG-urile) își consolidează politica bunelor practici prin implementarea propriilor coduri de conduită.

Întrucât a întreprinde afaceri în mod etic și în interesul comunității în ansamblu merge mână în mână cu responsabilitatea socială, FIC recomandă cu tărie ca societățile care sunt active pe piața din România să își asume mai multe responsabilități sociale.

În același timp, FIC consideră că este esențial să se întreprindă măsuri urgente pentru a descuraja orice tip de conduită imorală atât în sectorul public, cât și în cel privat. Corupția este cea mai răspândită formă de comportament imoral. Pentru a rezolva această problemă, autoritățile române trebuie să elimine reglementările împovărătoare, pentru a preveni comportamentul imoral și a menține independența și eficiența sistemului judiciar, astfel încât actele de corupție să fie pedepsite. Este important, de asemenea, ca atât GR, cât și mediul de afaceri să ia măsuri pentru a combate practicile de corupție, în special în domeniile în care acestea interacționează cel mai mult, cum ar fi achizițiile publice. Autoritățile române ar trebui să se implice mai mult în creșterea transparenței achizițiilor și a contractelor publice.

Sectorul public

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Odată cu declanșarea crizei economice globale și cu declinul economic al României, GR s-a angajat să crească ritmul și amploarea reformelor, ca parte a acordurilor încheiate cu organismele financiare internaționale. Parte dintre aceste reforme structurale au stabilit ca obiectiv transformarea sectorului public într-unul mai suplu, mai eficient și mai transparent. Cu toate acestea, România încă se confruntă cu deficiențe majore în administrația publică, motiv pentru care se impune ca prioritate majoră aplicarea unor măsuri ample de reformă care să aducă acest sector la standardele europene de transparență, predictibilitate, responsabilitate față de cetățean și eficiență. Întrucât reforma trebuie să fie profundă, pentru a avea succes, aceasta trebuie să fie nu doar inițiată de GR, dar și să implice cetățenii la toate nivelurile societății.

Guvernele românești, indiferent de partidul politic care le-a condus, au invocat necesitatea reformei administrației publice și a descentralizării an de an, dar cu precădere în perioadele de campanie electorală. Sintagme precum „modernizarea sectorului public”, „transformarea radicală a administrației publice”, „accelerarea procesului de descentralizare și deconcentrare” sau „o creștere a standardelor de calitate pentru serviciile furnizate de administrația publică” sunt elemente pe care politicienii le-au folosit constant în discursul public, dar al căror conținut este nul în condițiile în care nu adoptă măsuri concrete la nivelul angajamentului asumat.

Deși s-au luat măsuri de anvergură pentru modernizarea sectorului public, România încă are neajunsuri în recuperarea decalajelor față de standardele europene.

Pentru a corecta efectele recesiunii și pentru a relua creșterea economică sustenabilă, sectorul privat ar dori să conlucreze cu autoritățile statului pentru a implementa măsurile necesare de reformare a sectorului public. Astfel, comunitatea investitorilor străini consideră că sunt extrem de importante și urgente acțiuni de reformă care să vizeze următoarele aspecte:

- reducerea cheltuielilor bugetare (prin raționalizare, debirocratizare, depolitizare) și creșterea veniturilor bugetare (prin îmbunătățirea colectării taxelor și reducerea evaziunii fiscale);
- creșterea standardelor de calitate în administrația publică prin accelerarea procesului de descentralizare (decizională și financiară) a serviciilor publice și reorganizarea acestora în raport cu cerințele populației;
- rezolvarea deficitului de infrastructură (educație, sănătate, transporturi, comunicații, piața muncii, mediu de afaceri);
- sporirea investițiilor publice pentru a asigura o îmbunătățire a competitivității pe termen lung;
- accelerarea substanțială a vitezei de absorbție a fondurilor europene.

Măsurile necesare de reformare a sectorului public, chiar dacă vor avea un impact social ridicat, trebuie luate fără întârziere. Lipsa acestor decizii sau amânarea lor va continua să inducă o stare de incertitudine mediului de afaceri și vor întârzia șansa României de a depăși efectele recesiunii și de a se înscrie pe un parcurs de creștere economică sustenabilă.

Infrastructură

Aspecte prioritare și recomandări FIC

Începând din anul 2011, *Cartea Albă* dedică un capitol separat Infrastructurii, având în vedere importanța tot mai crescută a acestui sector pentru dezvoltarea economică a României și, de asemenea, oportunitățile investiționale și de creștere la nivel regional și național din ultima perioadă.

Numeroase proiecte de investiții în infrastructură din întreaga lume sunt esențiale pentru însăși viața de zi cu zi, iar guvernele naționale nu își pot permite să ignore acest aspect, așteptând revenirea la o perioadă economică mai favorabilă. Încă există constrângeri asupra finanțării sectorului public, care sunt exacerbate în întreaga lume prin diverse angajamente de adoptare a unor pachete de măsuri de redresare economică pe care guvernele le-au elaborat în alte scopuri. Soluția în cazul GR este de a se concentra pe derularea unor proiecte de investiții în infrastructură prin PPP-uri, recurgând la fondurile și resursele sectorului privat pentru a realiza lucrări de infrastructură publică.

Deși nu au rămas complet neafectate de criza creditelor, numeroase mari fonduri private de investiții în infrastructură beneficiază în prezent de sume importante de bani atrase înainte de criză. Din punctul de vedere al oportunităților investiționale, piața fuziunilor și achizițiilor a devenit aproape inaccesibilă acestora în condițiile în care activitatea tranzacțională s-a redus drastic, marile fonduri rămânând astfel ignorate. Indiferent ce se întâmplă, atât sectorul privat, cât și cel public ar trebui să evalueze cu exactitate impactul pe care criza financiară l-a avut asupra pieței infrastructurii și cum poate afecta aceasta modelul tradițional al PPP. Apoi vor trebui să înțeleagă mai bine cum pot colabora, concentrându-se asupra intereselor lor comune.

În lipsa unor acțiuni clare din partea autorităților, de preferat în colaborare cu sectorul privat, România riscă să rămână și mai mult în urmă față de alte state membre ale UE în cursa globală pentru dezvoltarea unei infrastructuri eficiente și sustenabile. Prin urmare, viitoarea creștere economică și concurențială a României depinde de succesul unei abordări rapide și coordonate la nivel național de revitalizare a infrastructurii României.

Criza financiară și cererea globală crescută pentru infrastructură arată că România se află în prezent într-o competiție și mai acerbă pentru finanțare și pentru resursele de care avem nevoie pentru a finaliza cele mai urgente proiecte. Dacă nu vom putea finanța aceste proiecte de investiții în infrastructură, ne vom confrunta cu perspectiva unei economii tot mai marcată de stagnare și, în consecință, cu creșterea ratei șomajului.

Buna guvernare

1.1 Progrese înregistrate

Ultimele alegeri parlamentare din România - țară în care Parlamentul are mandat de patru ani - au avut loc în anul 2008. Noul Cabinet sub conducerea Prim-ministrului Emil Boc (PD-L) și Guvernul de largă coaliție PD-L - PSD s-au format la 22 decembrie 2008. Președintele în exercițiu Traian Băsescu a fost reales în data de 6 decembrie 2009, cu o diferență foarte mică de voturi. La 17 decembrie 2009 s-a format Guvernul PD-L - UDMR, iar Emil Boc a propus un nou Cabinet care a primit votul de învestitură din partea Parlamentului la 23 decembrie 2009.

Astfel, Cabinetul Boc II guvernează România din decembrie 2009. Între timp, au fost depuse la Parlament trei moțiuni de cenzură (în lunile iunie și octombrie 2010 și în luna martie 2011), toate fiind respinse. Cele două partide de guvernământ nu formează majoritatea în Parlament, însă au fost sprijinite de numeroase grupuri parlamentare.

Data fiind această instabilitate politică, pentru GR a fost dificilă luarea de măsuri corespunzătoare pentru combaterea efectelor recesiunii care a afectat foarte puternic țara (PIB 2009: -7,1%, 2010: -1,3%).

În luna aprilie 2009, GR a solicitat asistență financiară din partea FMI. Programul anticriză lansat la acea dată este sprijinit de FMI, UE și BM. Până în luna martie 2011, FMI a trimis 6 misiuni în România pentru a analiza progresele înregistrate cu privire la măsurile convenite în diferite domenii.

Scrisoarea de Intenție din data de 22 decembrie 2010 prezentată FMI de către MF și BNR prevede următoarele angajamente ale GR:

- Plata arieratelor
- Legislație unitară privind salarizarea
- Reducerea deficitului public (3% din PIB în anul 2012 ca obiectiv al Tratatului de la Maastricht)
- Îmbunătățirea ratei de absorbție a fondurilor UE
- Îmbunătățirea colectării impozitelor
- Impozitare simplificată a micilor contribuabili
- Reforma sistemului de prestații sociale
- Îmbunătățirea performanțelor companiilor de stat
- Privatizări
- Consolidarea capacității administrative a Ministerului Transporturilor și Infrastructurii (MTI)
- Reducerea numărului de angajați la stat
- Restructurarea sectorului de sănătate
- Reforma pieței muncii pentru a-i spori flexibilitatea
- O politică monetară de reducere a inflației

1.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

În perioada de preaderare (anterior datei de 1 ianuarie 2007), România a primit sprijin de la Programul SIGMA de Sprijin pentru îmbunătățirea Guvernării și Managementului în țările din ECE. SIGMA este coordonat de CE și OCDE și se concentrează asupra unei Bune Guvernanțe, în special în următoarele domenii:

1. Democrație
2. Statul de drept
3. Constituție
4. Parlament
5. GR
6. Administrația publică
7. Sistemul juridic
8. Politica anticorupție

Deși aceste aspecte ar fi trebuit soluționate anterior aderării României la UE, mai există unele probleme:

- Este necesară o mai mare transparență la toate nivelurile politice și administrative pentru a susține procesul democratic. Societatea civilă participă mai mult la procesul democratic și solicită mai multe dezbateri publice cu privire la principalele obiective și proiecte strategice.
- Noile legi și reglementări ar trebui adoptate de Parlament, și nu emise în proporție de 90% prin ordonanțe de urgență (OUG-uri).
- Schimbările la nivelul GR și al Miniștrilor nu ar trebui să antreneze schimbări în posturile inferioare Secretarului de Stat, ocupate de funcționarii publici din cadrul Ministerelor și instituțiilor publice.

În anul 2011, s-a înregistrat o anumită consolidare economică și se așteaptă o revenire la creșterea economică. Pentru GR, aceasta înseamnă noi provocări, și anume gestionarea deficitului fiscal, reducerea datoriei guvernamentale și, în același timp, evitarea majorării impozitelor.

GR și instituțiile publice ar trebui să răspundă provocărilor prin:

Gestionarea deficitului:

- reducerea costurilor și administrarea riscurilor;
- menținerea investițiilor în soluții inovatoare;
- furnizarea de servicii publice la costuri mai mici (prin intermediul asocierilor în participațiune, alianțelor și acordurilor de tip PPP).

Promovarea stabilității și creșterii economice durabile:

- concentrarea asupra sustenabilității și nu asupra soluțiilor pe termen scurt.

1.3 Politica anticorupție

Organizația „Transparency International” publică anual Indicele de Percepție a Corupției care include peste 170 de țări. De la aderarea la UE, România nu și-a îmbunătățit punctajul, situându-se pe locul 69, la fel ca în anul 2007. Singurele țări UE care au înregistrat punctaje mai slabe sunt Bulgaria și Grecia.

Un mediu economic corupt duce la costuri mai mari și la o alocare greșită a fondurilor și ca o consecință prejudiciază dezvoltarea economică. Acesta mai înseamnă că trebuie să existe prime de risc sau profituri mai mari pentru firme, precum și un mediu de control mai puternic etc.

Prin urmare, acțiunile împotriva corupției ar trebui să aibă întâietate pe agenda politică, în special cu privire la proiectele principale de infrastructură și la entitățile publice.

Un program anticorupție ar trebui să includă următoarele componente:

- Aplicarea conceptului „mediu de control”
 - Comunicarea de către GR și instituțiile publice
 - Integrarea unui program anticorupție în structura organizațională a instituțiilor publice
- Evaluarea riscurilor
 - Identificarea factorilor de risc
 - Evaluarea probabilității și impactului practicilor de corupție
- Elaborarea programului și activitățile de control
 - Accentul pe programul destinat contracarării riscurilor principale
 - Analiza eficacității operaționale
 - Aplicarea de noi controale intensificate
- Monitorizare
 - Monitorizarea factorilor și a indicatorilor de risc
 - Evaluarea eficienței controalelor
- Reacție și măsuri de contracarare
 - Investigații
 - Analiza cauzelor fundamentale ale problemelor și intensificarea controalelor
 - Aplicarea consecventă a sancțiunilor

Este foarte important ca acțiunile anticorupție să fie puse în practică în mod obiectiv, indiferent de instituțiile sau persoanele implicate. Cazurile trebuie cercetate cu fermitate de procurori și procesate fără întârziere și într-o manieră transparentă.

GR și sectorul privat trebuie să ia, de asemenea, următoarele măsuri pentru îmbunătățirea competitivității naționale și a bunăstării sociale:

- Îmbunătățirea infrastructurii
- Promovarea stabilității financiare și a accesului la capital ieftin
- Reducerea sărăciei și a inegalității
- Crearea și încurajarea forței de muncă calificate
- Furnizarea de servicii de sănătate de calitate
- Protejarea drepturilor consumatorilor

Recesiunea globală a subliniat din nou importanța majoră a monitorizării legislației și normelor de aplicare a acesteia. Acest lucru este mai adevărat astăzi decât oricând, deoarece observăm creșterea interdependenței locale și globale datorită nivelului înalt de specializare și cooperare transfrontalieră sporită. Prin urmare, UE și alte organizații internaționale cer cu insistență reglementări mai multe și mai bine armonizate în principalele sectoare de afaceri, cum ar fi:

- Servicii financiare
- Asigurări
- Telecomunicații
- Piețe de valori
- Raportare financiară

Reglementările trebuie să fie proporționale, consecvente, transparente și ținute. Acestea ar trebui să se bazeze pe rezultate, și nu exclusiv pe procesul în sine, iar hotărârile să se ia în baza rezultatelor și nu doar respectând unele formalități. Reglementările ar trebui să fie clare și nu modificate mereu.

Recesiunea a evidențiat, de asemenea, faptul că ar trebui introdus un Cod de Guvernanță Corporativă pe baza principiilor OCDE pentru a „menține echilibrul între obiectivele economice și sociale și, de asemenea, între obiectivele individuale și ale comunității. Acest lucru încurajează utilizarea eficientă a resurselor, precum și responsabilitatea. Scopul său este de a alinia interesele persoanelor, ale corporațiilor și ale societății” (A. Cadbury, BM, 2000). De asemenea, acest lucru ar însemna că pentru societățile pe acțiuni ar deveni obligatoriu Sistemul Dualist de administrare cu un Directorat și un Consiliu de Supraveghere (art. 153 Legea Societăților Comerciale).

GR ar trebui să se concentreze, de asemenea, asupra următoarelor măsuri:

- a) Introducerea unei abordări corecte și reciproce a relației dintre autorități (spre exemplu, autoritățile fiscale) - sector privat și cetățeni.
Acest lucru ar trebui să includă, de asemenea, răspunderea pentru acțiunile și omisiunile acestora;
- b) Îmbunătățirea educației și a procesului de formare tehnică;
- c) Sprijin pentru minoritățile etnice - folosind, spre exemplu, Fondurile Sociale Europene utilizate pentru educația preșcolară în vederea unei integrări mai bune.

Regimul fiscal

2.1 Progrese înregistrate

În ultimii ani, mediul fiscal românesc a evoluat semnificativ. România are o cotă unică de impozitare competitivă de 16% pentru veniturile obținute de persoane fizice și juridice, ceea ce a adus multe beneficii economiei de la introducerea acesteia în 2005. Cota unică a dus la o creștere economică rapidă și a încurajat îndeplinirea obligațiilor declarative în materie fiscală. În ianuarie 2011, legislația privind contribuțiile sociale a fost încorporată în Codul fiscal, ceea ce a contribuit la asigurarea unei transparențe sporite. În ultimii ani, legislația privind prețurile de transfer a fost clarificată, acum urmând îndeaproape principiile OCDE și UE. Prevederi în legătură cu Acordurile de Preț în Avans (APA) există, însă procedura pentru a avea acces la acestea nu a fost încă dezvoltată în întregime.

2.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

2.2.1 Stabilitatea legislației fiscale și a procesului consultativ

FIC consideră că un sistem fiscal stabil este fundamental pentru atragerea de investiții în România. În plus, consultările dintre autoritățile statului și comunitatea de afaceri sunt esențiale pentru revizuirea atât a proiectelor de legi, cât și a implementării legislației existente. Acest lucru va spori calitatea legislației și va contribui la aplicarea uniformă a acesteia. Există exemple ale unei foarte bune comunicări între comunitatea de afaceri și autoritățile statului, cum ar fi discuțiile dintre FIC și ANAF. Cu toate acestea, rămâne problema constantă a adoptării pripite a unor prevederi legale, de multe ori într-un termen foarte scurt, mediul de afaceri având puțin timp pentru a aduce contribuții eficiente.

Recomandările FIC

FIC apreciază deschiderea ANAF către dialog și așteaptă continuarea și extinderea procesului consultativ atât cu ANAF, cât și cu MF. De asemenea, FIC solicită MF să acorde comunității de afaceri timp suficient pentru a revizui proiectele legislative și în special pentru a implementa prevederile Legii nr. 52/2003 („Legea privind transparența decizională în administrația publică”) pe scară mai largă. Această lege oferă părților interesate posibilitatea de a face comentarii asupra proiectelor de lege înainte ca acestea să fie adoptate.

În plus, pentru a contribui la stabilitatea fiscală, FIC recomandă eliminarea sintagmei *de regulă* din art. 4 din Codul fiscal. În forma actuală, acest articol stipulează faptul că pot fi aduse modificări Codului fiscal numai printr-o lege, că ele ar trebui să intre în vigoare numai de la data de 1 ianuarie a anului fiscal următor și că, *de regulă*, trebuie anunțate cu cel puțin șase luni înainte. În practică, sintagma *de regulă* a permis autorităților să aducă în mod frecvent modificări legislației fiscale în termen foarte scurt. De asemenea, în afara eliminării sintagmei de regulă, FIC solicită implementarea mai eficientă a celorlalte prevederi ale art. 4.

2.2.2 Combaterea evaziunii fiscale

Evaziunea fiscală, care afectează atât impozitele directe, cât și cele indirecte, continuă să reprezinte o problemă. Membrii FIC sunt îngrijorați în această privință, întrucât acest lucru generează concurență neloială, dezavantajându-i pe cei care respectă legea. În prezent, controlul fiscal nu se axează în mod corect pe intensificarea colectării de venituri la bugetul de stat. Adeseori, contribuabilii care solicită rambursarea taxelor sunt supuși unui control fiscal riguros, indiferent dacă aceștia prezintă sau nu un risc crescut de evaziune fiscală. Acest lucru poate constitui adeseori o risipă de resurse care ar putea fi utilizate mai eficient pentru protejarea veniturilor bugetare.

Recomandările FIC

FIC recomandă eficientizarea controlului fiscal prin verificarea contribuabililor care prezintă un risc crescut de evaziune fiscală. Sancțiunile aplicate în cazul evaziunii fiscale ar trebui înăsprite. În plus, ar trebui să se facă publică o listă a contribuabililor cu arierate.

2.2.3 Rambursarea taxelor

Odată cu începutul recesiunii economice, mai multe societăți au întâmpinat dificultăți în obținerea rambursării prompte a impozitelor plătite în plus. De multe ori, solicitările de rambursare a impozitelor sunt respinse din motive nejustificate și birocratice. Acest lucru poate afecta semnificativ activitatea comercială și poate conduce chiar la faliment. O astfel de atitudine agresivă a autorităților fiscale are un impact negativ asupra economiei și, în cele din urmă, asupra veniturilor bugetului de stat, deoarece societățile care vor da faliment nu vor mai plăti impozite.

Recomandările FIC

Autoritățile fiscale ar trebui să ia măsuri pentru asigurarea îmbunătățirii procesului de rambursare pentru societățile și persoanele fizice care sunt eligibile pentru a obține rambursarea taxelor și nu ar trebui să creeze obstacole birocratice sau întârzieri nejustificate.

2.2.4 Profitul reinvestit

Reinvestirea profitului contribuie la creșterea unei afaceri, stimulând creșterea economică și ducând astfel la creșterea veniturilor bugetare. Din acest motiv, multe țări oferă stimulente fiscale companiilor care reinvestesc profitul.

Recomandările FIC

FIC recomandă scutirea totală de la plata impozitului pe profitul reinvestit.

2.2.5 Holdingurile

În prezent, nu există o lege a holdingurilor în România, fapt ce acționează ca un obstacol pentru grupurile de companii care au sediul în România.

Recomandările FIC

Ar trebui să se adopte o lege a holdingurilor pentru a permite crearea de structuri corporative care să elimine dubla impozitare a dividendelor și să permită compensarea profitului și a pierderilor în cadrul unui grup. Acest lucru ar alinia legislația din România la legislația altor state din ECE, cum ar fi Republica Cehă, Polonia și Bulgaria, ar stimula înființarea de holdinguri în România și ar descuraja migrarea acestora către paradisurile fiscale.

2.2.6 Contribuțiile de asigurări sociale

FIC apreciază reintroducerea plafonului contribuțiilor la asigurările sociale pentru contractele de muncă la valoarea a cinci salarii medii brute. Acest lucru va stimula angajările, în special ale managerilor superiori pe scară ierarhică în sectorul privat, ale căror competențe sunt necesare pentru a ajuta companiile să iasă din recesiune. Totuși, contribuțiile de asigurări sociale se mențin ridicate în comparație cu beneficiile pe care le aduc. Ele reprezintă o cheltuială semnificativă pentru angajatori, ceea ce poate reprezenta un obstacol în realizarea de investiții în România. Reducerea contribuțiilor în continuare ar stimula investițiile, ar încuraja companiile să facă angajări, ducând în final la creșterea veniturilor bugetelor de asigurări sociale.

Recomandările FIC

FIC recomandă ca nivelul contribuțiilor de asigurări sociale să fie redus.

2.2.7 Impozitarea profiturilor realizate din câștiguri pe piața de capital de către fonduri de investiții străine

Legislația cu privire la impozitarea acestor fonduri este neclară, conducând la confuzii și descurajând investițiile. Cu toate că OUG nr. 127/8 octombrie 2008 a scutit de la impozitare fondurile de investiții nerezidente care nu sunt persoane juridice, modificarea nu se aplică persoanelor juridice cu sediul în străinătate. Ordonanța a creat, de asemenea, multe incertitudini, de exemplu posibilitatea ca impozitul românesc cu reținere la sursă de 16% să se aplice pentru dividende și pentru dobânda obținută de la un plătitor român.

Recomandările FIC

Aceste fonduri ar trebui să fie scutite în întregime de la plata impozitului în România, iar legislația ar trebui să specifice clar acest lucru. În majoritatea statelor UE, fondurile de investiții care achiziționează investiții pe piața locală de capital își plătesc toate impozitele în țara în care își au sediul și nu plătesc impozit separat în fiecare țară în care investesc. Cu toate acestea, dacă este considerată necesară impozitarea de către România a acestor câștiguri, atunci măsurile pentru înregistrare și plată ar trebui să fie cu mult mai clare și mai simple decât sunt în prezent. Mai exact, prevederile Codului fiscal cuprinse în articolele 30(3) și 30(4) din Titlul II și articolul 67(3) din Titlul III, precum și punctul 96 din Norme sunt neclare și contradictorii în multe aspecte. Aplicarea de impozite pe dobânzile și pe dividendele plătite fondurilor străine care nu sunt înființate ca persoane juridice pot fi văzute ca discriminatorii și în contradicție cu libertățile fundamentale UE, din moment ce tratamentul fondurilor de investiții românești pare să fie mai favorabil.

De asemenea, sistemul de impozitare a câștigurilor de capital realizate de companii care nu au sediul în România (ceea ce de obicei presupune numirea unui reprezentant fiscal român) este extrem de birocratic și greoi, punând serioase piedici și bariere în calea atragerii de capital străin pe piața de capital din România.

Practic, câștigurile realizate de statul român din astfel de impozite sunt foarte mici. Și, cum o piață de capital sănătoasă este o componentă cheie pentru o economie modernă și puternică, FIC recomandă ca acest sistem să urmeze cele mai bune practici UE.

2.2.8 Deductibilitatea pierderilor de inventar

Multe societăți, în special cele care desfășoară activități cu bunuri perisabile, se confruntă cu pierderi pe inventar. Societățile din domeniul alimentar și farmaceutic sunt obligate să caseze produsele, fie pentru că a expirat termenul de vânzare a produsului, fie pentru că produsul s-a deteriorat și poate pune în pericol siguranța consumatorului, fie din alte motive legate de calitate. În această privință, legislația în materie fiscală din România este foarte restrictivă și, în general, spre deosebire de majoritatea celorlalte țări, nu permite societăților să deducă la calculul impozitului pe profit pierderile din bunuri lipsă la inventar sau alte bunuri depreciate pentru motivele menționate anterior, cât și pentru orice alt motiv.

Prevederile Codului fiscal privind impozitul pe profit sunt mai restrictive din acest punct de vedere decât cele în materie de TVA. Cheltuielile aferente pierderilor de inventar nu sunt deductibile din punctul de vedere al impozitului pe profit, în timp ce TVA aferentă poate fi deductibilă în anumite condiții.

Societățile nu ar trebui să plătească impozit atunci când stocurile/mijloacele fixe sunt casate deoarece acest lucru penalizează societatea pentru desfășurarea obișnuită a activității. Mai mult, respingerea dreptului de deducere a cheltuielilor rezultate din casarea stocurilor este discriminatorie deoarece alte state membre UE permit un astfel de tratament fiscal.

Recomandările FIC

Pierderile rezultate din casarea stocurilor sau a mijloacelor fixe ar trebui considerate cheltuieli deductibile din punctul de vedere al calculului impozitului pe profit. Reglementările privind impozitul pe profit ar trebui aliniate cu cele privind TVA.

2.2.9 Cota de TVA

Cota de TVA a fost majorată de la 19% la 24% începând cu 1 iulie 2010, cu un preaviz de numai câteva zile. Deși FIC înțelege presiunile cu care se confrunta GR, majorarea TVA a prejudiciat activitățile comerciale, crescându-le costurile într-un moment în care mijloacele financiare erau deja limitate. Acest lucru a făcut ca societăților să le fie tot mai greu să-și revină din recesiune, ceea ce a afectat și veniturile bugetare. În plus, termenul scurt în care a fost aplicată majorarea a generat probleme grave pentru multe societăți, care au fost nevoite să-și actualizeze sistemele și totodată să-și modifice planul de afaceri în numai câteva zile. Prin comparație, atunci când guvernul Regatului Unit a majorat TVA în 2010, acesta a dat un răgaz de câteva luni înainte ca majorarea să intre în vigoare.

Recomandările FIC

FIC reiterează recomandările făcute în octombrie 2010 în cadrul Programului pentru Creștere Economică, respectiv că ar trebui să se revină la cota standard a TVA de 19%. Acest lucru ar stimula activitățile comerciale și ar contribui la redresare, conducând astfel la o creștere a veniturilor bugetare. În plus, FIC recomandă autorităților fiscale să intensifice eforturile de a impune o mai strictă supraveghere a economiei subterane drept metodă de creștere a veniturilor bugetare mai eficientă decât majorarea impozitelor. Totodată, ar trebui micșorată cota de TVA pentru alimentele de bază, fructe și legume pentru a reduce evaziunea fiscală în materie de TVA.

De asemenea, FIC recomandă ca, în viitor, orice modificări majore ale legislației fiscale să fie anunțate din timp, astfel încât contribuabilii să aibă mai mult timp ca să se pregătească.

2.2.10 Colectarea TVA pentru importuri

În ultima parte a lunii martie 2007, GR a adoptat OUG nr. 22/2007 pentru a reveni asupra multor schimbări făcute începând cu 1 ianuarie 2007 cu privire la colectarea TVA pentru importurile din afara UE. Între 1 ianuarie 2007 și data la care această Ordonanță a intrat în vigoare, plata putea fi amânată până la data la care bunurile importate ajungeau la utilizatorul final, fie din România, fie din alt stat membru UE. Această reformă de scurtă durată a făcut ca România să aibă unul dintre cele mai favorabile regimuri TVA din UE. A acordat importatorilor numeroase avantaje din punctul de vedere al fluxului de numerar, încurajând investițiile străine, și a fost deosebit de benefică pentru companiile care transportau bunuri către alte state membre UE, făcând România un atractiv punct de intrare pe Piața Unică Europeană. Țările învecinate nu aplică un astfel de sistem, colectând în schimb TVA la frontieră sau solicitând garanții, iar aceasta însemna că România era mai competitivă. Dacă noile prevederi ar fi rămas în vigoare, tranzitul de bunuri prin România ar fi generat o creștere semnificativă a economiei locale în zone precum Constanța și ar fi fost benefică pentru societățile care ar fi prestat servicii de transport pe teritoriul României.

Recomandările FIC

FIC recomandă abrogarea prevederilor mai sus menționate din OUG nr. 22/2007 și reintroducerea sistemului care s-a aplicat în perioada 1 ianuarie - 15 aprilie 2007, pentru a permite ca plata TVA pe bunurile importate din afara UE să fie amânată până când acestea ajung la utilizatorul final din România sau din alt stat membru UE, fără a se solicita plata de garanții la vamă. Pe termen lung, aceasta ar crește veniturile bugetare deoarece ar genera oportunități de creștere în domeniul traficului de tranzit de bunuri importate din afara UE a căror destinație este un alt stat membru UE.

Sistemul judiciar

3.1 Progrese înregistrate

În ultimii ani, România a adoptat măsuri de reformare a sistemului judiciar și de combatere a corupției, deși în practică rezultatele au fost limitate.

Ultimele două rapoarte CE au semnalat următoarele progrese înregistrate:

- Adoptarea de către Parlament a Legii Micii Reforme (octombrie 2010), care a adus îmbunătățiri în ceea ce privește celeritatea actului de justiție;
- Adoptarea de către Parlament a legii revizuite cu privire la Agenția Națională de Integritate (ANI) în august 2010; ANI a devenit astfel operațională, anchetele putând să se desfășoare;
- Modificarea Legii Curții Constituționale (prin care s-a eliminat posibilitatea de suspendare a proceselor atunci când se ridică excepții de neconstituționalitate);
- Au fost luate măsuri semnificative în vederea îmbunătățirii eficienței procedurilor judiciare și au continuat pregătirile pentru intrarea în vigoare a celor noi patru coduri.

Pentru a intensifica ritmul reformei sistemului judiciar, România trebuie să ia măsuri active care să însoțească intrarea în vigoare a Codului civil, să adopte un plan de punere în aplicare a celorlalte trei noi coduri care urmează să intre în vigoare în 2012 și să creeze un cadru de cooperare cu autoritățile judiciare și cu societatea civilă pentru a facilita modificările structurale care trebuie aduse sistemului judiciar.

- România a adoptat mai multe măsuri structurale pentru a soluționa problemele presante ale deficitelor de capacitate ale sistemului judiciar (proponeri pentru închiderea a douăzeci și patru de instanțe și a parchetelor aferente, proponeri pentru perfecționarea procesului de recrutare și formare profesională a magistraților);

Cu toate acestea, capacitatea Institutului Național al Magistraturii nu a fost încă sporită în conformitate cu cerințele în materie de resurse ale magistraturii, iar bugetul institutului pe 2011 a fost redus. În continuare au loc amânări în instanță, care tergiversează ani la rând soluționarea cazurilor.

- România a luat măsuri pentru a răspunde recomandărilor Comisiei cu privire la sistemul disciplinar al magistraturii;
- Direcția Națională Anticorupție (DNA) a continuat să obțină rezultate pozitive în investigarea cazurilor de corupție la nivel înalt, trimițând în judecată un număr semnificativ de persoane², inclusiv un membru al Parlamentului European, trei foști miniștri, doi foști secretari de stat și câțiva magistrați. Se poate constata creșterea numărului condamnărilor nedefinitive și a sentințelor disuasive. Totuși, s-au înregistrat puține progrese în soluționarea unora dintre cazurile importante de corupție la nivel înalt care sunt în prezent anchetate.
- Numărul de anchete și de puneri sub acuzare pentru acte de corupție minore și de importanță medie de nivel local a crescut;
- A fost lansată o evaluare independentă a strategiei naționale anticorupție a României;

² Din iulie 2010, DNA a deschis 269 de noi cazuri și a dispus trimiterea în judecată a 611 învinuți implicați în 159 de dosare. Statisticile DNA arată că, în ultimii 5 ani, peste 90% din dosarele trimise în instanță au dus la condamnări și că 90% din toate anchetele durează maximum 1 an jumătate.

- Au fost aduse îmbunătățiri legislației privind achizițiile publice.

3.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

Un sistem judiciar eficient și previzibil a constituit una dintre cerințele permanente ale investitorilor străini.

3.2.1 Programul pentru Creștere Economică

În Programul pentru Creștere Economică - Acțiuni Prioritare pentru Relansarea Economiei al FIC, lansat în octombrie 2010, FIC a prezentat o serie de recomandări pentru contracararea declinului actual și revenirea la creștere economică în România într-o perioadă cât mai scurtă. Programul include recomandări cu privire la reforma în sistemul judiciar. Documentul relevă necesitatea stringentă de revizuire a sistemului judiciar pentru a îmbunătăți calitatea procesului decizional. Totuși, până în prezent, există puține dovezi că GR ar fi luat măsuri pentru implementarea oricăreia dintre recomandările FIC.

Recomandările FIC

Unificarea practicii judiciare în instanțele din România ca o cerință preliminară necesară unui sistem judiciar sănătos.

Creșterea standardelor profesionale pentru judecători prin formări profesionale suplimentare în scopul de a înțelege mai bine mecanismele pieței.

Definirea clară a independenței judecătorilor. Aplicarea statului de drept, comparativ cu înlocuirea altor funcții instituționale.

Sporirea responsabilității judecătorilor prin instituirea unui sistem de evaluare cu criterii adecvate (spre exemplu, procentul deciziilor care sunt respinse de o instanță superioară).

Punerea urgentă în practică a măsurilor corective recomandate de CE în Raportul pe Justiție.

3.2.2 Calitatea legislației/procesul legislativ

3.2.2.1 Prea multe OUG-uri

Recurgerea la ordonanțe de urgență și la procedura ordinii de zi suplimentare în cadrul ședințelor săptămânale ale GR sunt prea frecvente. Deși Constituția stipulează că „Guvernul poate adopta ordonanțe de urgență numai în cazuri excepționale, atunci când reglementarea acestora nu poate fi amânată”, OUG-urile au devenit mai degrabă un instrument obișnuit decât unul excepțional.

	2008	2009	2010
Nr. de legi – inițiative guvernamentale	228	350	215
Nr. de legi – inițiative parlamentare	79	41	77
OUG-uri	228	111	132

Sursa: BM, 2010, citată de Agenția de presă Mediafax

3.2.2.2 Calitatea slabă a legislației; neclară, neconstituțională

- Închirierea - reintrarea în posesia echipamentelor închiriate în cazul neefectuării plății de către locatar este îngreunată de procesul judiciar în mod nejustificat. În mod evident, acest lucru duce la creșterea costurilor suportate de locator, și astfel și a costurilor chiriilor în România.
- Conform Legii ANI revizuite, comisiile de cercetare a averilor create la nivelul curților de apel hotărăsc de facto asupra fondului cazurilor transmise de ANI, aplicând aceleași criterii în materie de probe ca și instanțele de judecată. O astfel de procedură întârzie procesul de luare a deciziilor judiciare și, mai mult, se suprapune peste rolul curților de apel, care ar trebui să fie competente în ceea ce privește cazurile ANI. Sunt astfel necesare modificări suplimentare la nivel legislativ, care să permită ANI să facă recurs la hotărârile comisiei de cercetare a averilor.

- Rata scăzută a confiscărilor bunurilor obținute în mod ilegal este cauzată, în principal, de posibilitățile limitate de confiscare prevăzute de lege³. În practică, bunurile obținute în mod ilegal pot fi confiscate doar dacă acestea sunt consecință directă a unei infracțiuni pentru care s-a pronunțat. Sentință de condamnare sau atunci când acestea sunt legate de prejudicii provocate de o infracțiune dovedită. Probleme legate de confiscarea bunurilor există și atunci când acestea sunt transferate către terți. Pentru a corecta aceste disfuncționalități, este esențial ca Parlamentul să sprijine aprobarea proiectului de lege privind confiscarea extinsă înaintat recent de GR.
- Din luna decembrie 2008, Curtea Constituțională a respins 16 hotărâri ale guvernului (HG) ca fiind neconstituționale, în special OUG-uri. Motivul principal l-a reprezentat formularea ambiguă a acestora.

3.2.2.3 Necesitatea unui proces consultativ mai eficient

Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică stipulează că orice autoritate publică ce elaborează proiecte de acte normative are obligația să le publice pe site-ul propriu, să le afișeze la sediul propriu, într-un spațiu ușor accesibil publicului, și să le transmită către mass-media centrală sau locală. În plus, autoritatea publică trebuie să transmită proiectele de acte normative tuturor persoanelor care au depus o cerere pentru primirea acestor informații. Ulterior, se stabilește o perioadă de cel puțin 10 zile pentru a supune dezbaterii publice proiectul de act normativ, care nu ar trebui adoptat într-un termen mai mic de 30 de zile de la data la care proiectul a fost publicat. Există și prevederea privind organizarea unei ședințe publice.

În practică, deși publicarea pe internet a proiectului de act normativ are loc de cele mai multe ori, majoritatea celorlalte prevederi ale Legii nr. 52/2003 sunt frecvent ignorate. Acest lucru împiedică serios procesul consultativ. FIC recomandă aplicarea mai eficientă a Legii nr. 52/2003, precum și prelungirea perioadei de consultare la 45 zile.

3.2.2.4 Necesitatea unei analize de impact mai eficiente pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor și evitarea repercusiunilor nedorite

OUG nr. 50/2010 (OUG nr. 50) a fost emisă pentru a veni în sprijinul clienților băncilor. Aceasta a avut scopul de a ieftini împrumuturile și de a face mai ușoară viața clienților. Totuși, legiuitorul pare să fi eșuat în analizarea corectă a repercusiunilor, inclusiv în consultarea cu reprezentanții sectorului bancar. Acest lucru a avut următoarele efecte negative:

- Costurile de implementare sunt estimate de către sectorul bancar ca fiind extrem de ridicate - zeci de milioane de EUR. Acestea se vor repercuta în cele din urmă asupra clienților, lucru ce este în contradicție cu obiectul legii.
- Legea impune clienților o marjă fixă ridicată utilizând formula EURIBOR + marjă fixă. Astfel, clienții băncilor vor avea de câștigat numai dacă EURIBOR scade în continuare, ceea ce este puțin probabil. Este mai probabil să scadă Prima de Risc de țară, prin urmare clientul nu va avea niciun beneficiu. Mai mult, în prezent EURIBOR se situează la cel mai scăzut nivel din istorie. Este posibil ca în numai câțiva ani EURIBOR să revină la nivelurile de dinainte de recesiune, iar ratele dobânzilor să devină inaccesibile pentru majoritatea clienților.

3.2.2.5 Termene de implementare foarte scurte

OUG nr. 50 a fost emisă în data de 9 iunie 2010 și a intrat în vigoare la doar șapte zile lucrătoare mai târziu, în data de 21 iunie 2010. Termenul limită pentru modificarea tuturor contractelor a fost 20 septembrie 2010, punând o presiune foarte mare asupra băncilor, având în vedere că trebuiau recalculat și refăcute aproape 8 milioane de contracte de credit, iar pe de altă parte, trebuiau să se poarte discuții cu aproape 5 milioane de clienți în persoană.

3.2.3 Aplicarea legislației/procesul judiciar

3.2.3.1 Corupția

Pentru creșterea investițiilor străine în România, GR trebuie să ia măsuri pentru a combate corupția larg răspândită. Atunci când aceasta eșuează, înseamnă nu numai un pas înapoi în procesul reformei, dar și costuri financiare cauzate de scăderea încrederii investitorilor străini.

Proasta calitate a legislației, inflexibilitatea administrației și interesul redus sau chiar inexistent pentru

³ În 2011 s-au pronunțat ordine de confiscare definitive împotriva bunurilor obținute în mod ilicit care decurg din toate tipurile de infracțiuni, în valoare totală de 1,8 milioane EUR, din care au fost recuperate efectiv doar 0,2 milioane EUR.

combaterea corupției a dus la apariția, în rândul comunității investitorilor străini, a sentimentului că în România corupția este mai degrabă încurajată decât combătută.

Mai mult, organele administrative relevante nu efectuează controale eficiente pentru detectarea conflictelor de interese și a corupției și nu cooperează îndeajuns de bine. Spre exemplu, băncile trebuie să raporteze orice tranzacții în valoare de peste 10.000 EUR către Oficiul Național pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor (ONPCSB). Când băncile adresează întrebări cu privire la cazurile suspecte, Oficiul nu le oferă nicio informație, lăsându-le să efectueze tranzacții cu entități periculoase/dubioase.

3.2.3.2 Lipsa experienței în soluționarea cazurilor de insolvență

România continuă să fie deficitară în ceea ce privește avocații și judecătorii specializați în insolvență, ceea ce face ca instanțele să întâmpine dificultăți în obținerea unor soluționări corecte.

Potrivit Global Insolvency Law Database (GILD) Insolvency Overview, 2009 al BM, procedura insolvenței începe cu depunerea dosarului. Acest lucru trebuie să se realizeze într-o instanță care să aibă jurisdicție în aria unde este situat sediul debitorului. Cazul este atribuit unui judecător special (judecătorul sindic), cu responsabilități atât juridice, cât și administrative. Judecătorul sindic este asistat de un al doilea judecător, care pronunță decizii cu privire la diferite aspecte, pe măsură ce apar în cursul desfășurării procedurii de insolvență. Totuși, după cum menționează și raportul BM, „respectivii judecători își îndeplinesc îndatoririle beneficiind de sprijin insuficient și sub o presiune semnificativă a timpului.” În raport se mai menționează că deciziile judecătorului sindic pot fi atacate într-o curte de apel obișnuită, în baza unei decizii pronunțate de un judecător nespecializat.

În prezent, peste 50.000 companii se află în procedura de insolvență, însă numai pentru 50 dintre acestea planurile de restructurare au fost aprobate.

3.2.3.3 Procese lungi

Autoritățile române au adoptat două modificări importante la nivel legislativ, care ar trebui să reducă durata proceselor:

- În data de 24 august 2010, Senatul României a adoptat proiectul de act normativ pentru modificarea legii de organizare și funcționare a Curții Constituționale (Legea nr. 47/1992), care a eliminat suspendarea automată a proceselor când sunt ridicate excepții de neconstituționalitate. Acest proiect de act normativ are scopul de a urgenta în mod substanțial procesele, în special cele care privesc cazurile de corupție la nivel înalt. Până în 2010, toate cazurile la nivel înalt au fost întârziate ca urmare a faptului că inculpații au invocat neconstituționalitatea.
- De asemenea, Legea Micii Reforme adoptată în octombrie 2010, și care a intrat în vigoare în 2011, are scopul de a reduce durata proceselor.

Totuși, în raportul CE pe 2010 se menționează că „resursa umană rămâne o provocare majoră” și recomandă ca posturile vacante să se transfere între diferite niveluri ale instanțelor, din pricina dezechilibrelor majore în ceea ce privește volumul de muncă. Există un deficit semnificativ de săli de judecată și un număr mare de posturi vacante la Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție (ICCJ), unde se află pe rol numeroase cazuri de corupție la nivel înalt. Nu numai că recomandările CE nu au fost puse în practică, dar România nu a implementat măsuri alternative adecvate, astfel că lipsa de personal în unele instanțe rămâne o problemă.

Mai mult, pentru a-și îndeplini angajamentele în ceea ce privește lupta împotriva corupției la nivel înalt, autoritățile trebuie să adopte măsuri urgente pentru a se asigura că, în cazurile importante de corupție la nivel înalt, hotărârile definitive sunt pronunțate rapid, iar prescrierea acțiunilor este evitată în toate cazurile.

3.2.3.4 Lipsa transparenței judiciare și a unificării jurisprudenței

În data de 27 noiembrie 2008, Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) a adoptat o decizie care obligă instanțele să publice pe internet toate hotărârile juridice relevante. Cu toate acestea, nu există încă criterii pentru a asigura protecția datelor și caracterul unitar al hotărârilor publicate de instanțe. Nu a fost implementat un mecanism informatic care să permită publicarea rapidă a tuturor verdictelor. În plus, motivarea hotărârilor judecătorești se publică, de cele mai multe ori, la mult timp după pronunțarea verdictului.

Cazurile în care judecătorii nu cunosc hotărârile anterioare ale colegilor lor cu privire la același tip de speță sau mai rău, exact aceeași speță, au dat naștere unor situații hilare. Într-un exemplu recent, un reclamant a intentat un proces civil la Judecătoria Sectorului 1. Dosarul a fost trimis de două ori în instanță:

prin fax și direct prin registratură. Astfel, același dosar a fost înregistrat de două ori, însă cu numere diferite. Fiecare dintre acestea a fost soluționat de judecători diferiți, cu rezultate diferite. Prin urmare, reclamantul a câștigat dar a și pierdut în cadrul aceleiași instanțe.

3.3 Critici internaționale

Raportul CE în cadrul Mecanismului de Cooperare și Verificare (MCV)

În Raportul din iulie 2010, CE a atras atenția asupra numeroaselor deficiențe pe care le are România în a face progrese cu privire la MCV. În ansamblu, raportul a menționat că România nu a dat dovadă de suficient angajament politic în a face reforme. În plus, adeseori organele executive din sistemul judiciar s-au arătat reticente în a coopera și a-și asuma responsabilitatea pentru progresul procesului de reformă. Raportul a recomandat României să corecteze urgent aceste vulnerabilități pentru a progresa rapid în procesul reformelor.

În 2011, CE a publicat cel de-al cincilea raport anual al său și ultimul înainte de evaluarea globală ce va avea loc în vara anului 2012 și care va analiza ansamblul progreselor realizate de România în cadrul MCV de la aderare. Raportul pe 2011 constată o serie de măsuri semnificative de îmbunătățire a eficacității justiției, modificarea temeiului juridic al ANI, continuarea pregătirilor pentru punerea în aplicare a celor patru noi coduri, pregătirea pentru revizuirea modului de funcționare a sistemului judiciar și efectuarea unui studiu de impact al politicii anticorupție. În același timp, raportul a identificat problemele rămase în ceea ce privește reforma în domeniul juridic și combaterea corupției:

- Cazurile importante de corupție la nivel înalt au progresat foarte puțin în instanță în ultimul an. Parlamentul a votat împotriva începerii urmăririi penale pentru acuzații de corupție împotriva unui fost ministru, actualmente membru al Parlamentului, a refuzat să aprobe cererile de percheziție în cadrul unei alte anchete, aflată în curs, și a refuzat arestarea preventivă a unui alt membru al Parlamentului. Cu toate acestea, cazurile au ajuns în justiție.

Totodată, trebuie luate măsuri pentru evitarea închiderii cazurilor de corupție la nivel înalt din cauza împlinirii termenului de prescripție.

În pofida recomandărilor CE din anul 2010 și exact înaintea publicării raportului intermediar la jumătatea lunii februarie 2011, Parlamentul României a blocat o nouă anchetă penală împotriva unui politician de rang înalt acuzat de corupție. În data de 8 februarie 2011, Camera Deputaților a respins cererea procurorilor anticorupție de arestare a deputatului liberal democrat Dan Păsat, acuzat de șantaj.

- Autoritățile trebuie să ia măsuri active pentru a pregăti intrarea în vigoare a Codului civil și să adopte un plan de punere în aplicare a celorlalte trei coduri care urmează să intre în vigoare în 2012.
- România nu a pus în aplicare recomandările CE privind găsirea unei soluții la problema presantă a dezechilibrelor privind capacitatea sistemului judiciar.
- Încă nu este publicată întreaga jurisprudență a instanțelor într-o bază de date ușor de utilizat și în care căutările să se efectueze cu ușurință.
- Sunt necesare măsuri urgente pentru îmbunătățirea recuperării produselor infracțiunii, urmăririi în justiție a cazurilor de spălare de bani, precum și de protecție împotriva conflictelor de interes în gestionarea fondurilor publice.
- Lupta împotriva corupției ar trebui să rămână o prioritate majoră și ar trebui coordonată prin intermediul unei noi strategii anticorupție, care să fie globală și solidă.

3.4 Comentarii suplimentare

Recent, atât Ambasadorul Statelor Unite, Mark Gitenstein, cât și Ministrul Justiției britanice, Kenneth Clarke, au recomandat insistent autorităților române să continue procesul de reformă din sistemul judiciar în conformitate cu raportul MCV. Cei doi au subliniat că statul de drept este esențial pentru ca România să poată juca un rol important în UE și, de asemenea, pentru succesul proiectelor privind investițiile străine.

Membrii FIC consideră că este imperativ ca autoritățile române să acționeze cu mai multă implicare și seriozitate în ceea ce privește reforma din domeniul juridic și combaterea corupției. Există două vulnerabilități ale sistemului care necesită acțiuni imediate: calitatea și aplicarea legislației.

Recomandările FIC

Axarea pe anticorupție. Respectarea regulilor simple ale FMI (simplitate, responsabilitate și transparență) și ale recomandărilor CE/MCV.

Procesul legislativ ar trebui să se bazeze pe un proces consultativ corespunzător care să angajeze toate părțile interesate.

Procesul legislativ ar trebui să includă o analiză adecvată a impactului pentru a se asigura că obiectivele legislației vor fi atinse și că sunt evitate consecințe nedorite.

Toate hotărârile instanțelor ar trebui publicate pe internet, inclusiv textul motivației judecătorilor; acest lucru ar conduce la o aplicare mai uniformă a legii (o publicare mai bună/mai rapidă/completă a hotărârilor și motivațiilor).

Cazurile specifice în care numai corupția sau incompetența pot explica hotărârile judecătorești ar trebui făcute publice, precum și documentele atașate dosarului, pentru a încuraja judecătorii să își îmbunătățească standardele și să se evite astfel practici neprofesionale.

Personalul din instanțele suprasolicitate (în special în orașele mari) ar trebui suplimentat.

Judecătorii ar trebui formați să soluționeze cazuri de insolvență.

Mediu

4.1 Progrese înregistrate

În ediția din 2011 a *Cărții Albe*, FIC evidențiază schimbările semnificative care au avut loc de la publicarea ediției din 2009 a *Cărții Albe*.

După ce a transpus și a continuat să implementeze în legislația națională aproape toate actele normative ale UE cu privire la mediu, GR continuă să fie activ în discuțiile cu privire la normele UE noi sau revizuite, pentru a se asigura că activitățile economice din România nu vor fi afectate în mod semnificativ.

GR a implementat proceduri de consultări publice, oferind părților interesate posibilitatea de a-și exprima opiniile cu privire la diferite aspecte de mediu. Astfel a fost revizuită Strategia Națională de Management al Deșeurilor, oferindu-se tuturor părților interesate posibilitatea de a se implica în acest proces.

GR a implementat toate procedurile necesare și a depus eforturi în sprijinirea autorităților regionale și locale să depună cereri și să acceseze fondurile europene (Fondul European de Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune) pentru a soluționa problemele de mediu, cum ar fi gospodărirea apelor și managementul deșeurilor.

4.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

4.2.1 Fondul pentru mediu

Fondul a fost creat ca instrument economico-financiar, gestionat de GR și destinat cofinanțării diferitelor proiecte de mediu (40%-50% din costurile investiționale pentru companii, 90% din investiții pentru ONG-uri și 60% din investiții pentru autoritățile locale).

Companiile trebuie să contribuie la Fond prin plata taxelor (pentru emisii atmosferice provenind din surse fixe, valorificarea deșeurilor metalice și nemetalice, valorificarea și reciclarea deșeurilor de ambalaje, anvelope și echipamente electrice și electronice etc.) care sunt considerate obligații fiscale normale. În cazul în care aceste obligații nu sunt îndeplinite, autoritatea Administrația Fondului pentru Mediu (AFM) aplică amenzi și penalități, în conformitate cu normele prevăzute de Codul fiscal.

FIC apreciază transparența pe care AFM a demonstrat-o prin publicarea unei baze de date cu privire la ambalajele și deșeurile de ambalaje (ADA) generate și reciclate, care reprezintă o sursă sigură de informații la nivel național pentru aceste tipuri de deșeuri.

FIC apreciază, de asemenea, progresele înregistrate de AFM în acordarea de sprijin financiar pentru proiectele de mediu, care s-au dublat anul trecut comparativ cu anul anterior. Cu toate acestea, FIC a remarcat că majoritatea proiectelor finanțate prin Fond se refereau în special la: schema de reînnoire a parcului auto (programul Rabla), sistemele de termoficare din gospodării, energia regenerabilă și câteva proiecte privind alimentarea cu apă și protecția pădurilor pentru autoritățile locale. Companiile private nu au avut posibilitatea de a depune cereri pentru finanțare pentru sprijinirea proiectelor și nevoilor aferente de mediu.

Teoretic, AFM ar trebui să organizeze runde periodice de selectare a proiectelor de mediu referitoare la diferite aspecte de mediu (spre exemplu, prevenirea poluării, reducerea impactului asupra atmosferei, apei și solului, utilizarea de tehnologii curate, managementul deșeurilor etc.) și orice companie privată sau deținută de stat ar trebui să poată să depună cereri pentru obținerea de fonduri de la AFM.

Întrucât multe companii contribuie la Fond și majoritatea veniturilor Fondului provin din industrie, FIC este îngrijorat cu privire la accesul limitat pe care industria îl are la acest Fond.

Recomandările FIC

Atunci când AFM întocmește planul de lucru anual pentru îmbunătățirea performanțelor în ceea ce privește mediul, și stabilește prioritățile anuale, ar trebui să aibă în vedere mai multe tematici, astfel încât reprezentanții din industrie să aibă posibilitatea de a depune cereri și de a obține fonduri pentru finanțarea proiectelor lor de mediu. Ghidurile de finanțare aferente ar trebui să stabilească criterii de eligibilitate care să fie accesibile pentru companii.

4.2.2 Managementul deșeurilor

FIC apreciază transparența de care a dat dovadă Ministerul Mediului și Pădurilor (MMP) în transpunerea și planificarea implementării legislației europene în domeniul managementului deșeurilor.

4.2.2.1 Directiva cadru privind managementul deșeurilor (DCMD)

DCMD, aprobată și publicată în luna noiembrie 2008, ar fi trebuit transpusă de statele membre până în decembrie 2010.

Proiectul de lege care transpune DCMD a fost supus dezbaterii publice în 2010, oferind părților interesate posibilitatea de a-și exprima opiniile cu privire la diferite aspecte (ierarhia deșeurilor, recuperare-eliminare, produse derivate, produse care nu constituie deșeuri, amestecare-diluare, uleiuri uzate, deșeuri periculoase, principiul autosuficienței și al proximității, obiective pentru reutilizare și reciclare, autorizații, planuri pentru managementul deșeurilor etc.).

Cu toate acestea, o nouă versiune care ia în considerare comentariile diferitelor părți interesate este încă supusă dezbaterilor interministeriale.

Recomandările FIC

Deși există o întârziere în transpunerea acestei legislații, recomandarea FIC este ca o rundă finală (mai scurtă) de dezbateri publice (implicând părțile interesate relevante - inclusiv FIC) să aibă loc cu privire la versiunea finală, înainte de publicarea oficială. În timpul acestei runde finale, ar continua să ajute mai mult implementarea corespunzătoare a acestei Directive europene.

FIC recomandă o atenție sporită din partea autorităților în ceea ce privește:

- obținerea unui echilibru între responsabilitățile pe care le au autoritățile locale și cele ale sectorului industrial; autoritățile ar trebui să fie răspunzătoare pentru colectarea deșeurilor post-consum (spre exemplu, ambalaje, deșeuri provenind de la echipamentele electrice și electronice) întrucât obligația de colectare selectivă a acestor deșeuri este specifică autorităților locale;
- specificații clare pentru obligațiile referitoare la managementul deșeurilor pentru toți operatorii care întreprind activități similare.

4.2.2.2 Strategia națională și planul național privind managementul deșeurilor

O nouă Strategie Națională privind Managementul Deșeurilor a fost supusă reviziei, iar toate părțile interesate relevante au avut posibilitatea de a-și aduce contribuțiile specifice.

Se așteaptă ca un nou proiect să fie prezentat pentru o nouă rundă de dezbateri publice în cursul anului 2011, incluzând alinierea la noile cerințe ale DCMD.

FIC este preocupat în ceea ce privește îndeplinirea de către România a cerințelor europene referitoare la anumite tipuri de deșeuri și va continua să fie implicat activ în grupurile ministeriale de lucru pentru a încuraja:

- promovarea reciclării și valorificării deșeurilor (în special deșeurile municipale);
- promovarea tratării prealabile a deșeurilor și pregătirea pentru valorificare (uscarea nămolului de epurare și canalizare, sortarea deșeurilor menajere care rămân ulterior colectării selective a deșeurilor la sursă etc.);
- colectarea selectivă a deșeurilor la sursă sau sortarea acestora în stațiile de transfer (în funcție de fezabilitate).

4.2.2.3 Legea privind deșeurile provenind din construcții și demolări

Versiunea din 2008 a acestui proiect a fost actualizată în 2010, iar toate părțile interesate au avut posibilitatea de a-și aduce contribuțiile specifice.

O nouă versiune a fost supusă dezbaterii publice la începutul anului 2011, stabilind obiective începând de la 15% în 2011 și până la 75% în 2020 pentru reciclarea și valorificarea materialelor din deșeurile provenind din construcții și demolări și impunerea de garanții financiare care să fie colectate de către autoritățile administrative locale în cazul în care obiectivele nu sunt atinse.

Recomandările FIC

Pentru a diminua cantitățile de deșeuri din construcții care sunt depozitate, pe lângă obiectivele stabilite pentru valorificarea materialelor, ar trebui inclusă o specificație clară cu privire la potențialul de valorificare energetică a unor tipuri de deșeuri rezultate din construcții și demolări.

4.2.2.4 Ambalaje și deșeuri de ambalaje (ADA)

Până în prezent, România și-a îndeplinit obligațiile stabilite de UE cu privire la ADA, în special datorită eforturilor susținute din sectorul industrial.

În baza OUG nr. 196/2005, modificată în iunie 2010, obiectivele de valorificare și reciclare a deșeurilor de ambalaje au fost mărite și devansate cu 2 ani, de la 48% în 2010 la 57% în 2011 și 60% începând cu 2012. Mai mult, pentru PET-urile și ambalajele de Aluminiu (Al) au fost introduse noi obiective de reciclare: 42% pentru PET și 17% pentru Al în 2011, și 55% pentru PET-uri și 21% pentru Al începând cu 2012. În prezent, sectorul industrial își continuă eforturile considerabile de a atinge cu succes aceste obiective provocatoare. Operatorii economici responsabili (companiile care pun pe piață ambalaje, îmbuteliatori și importatori) investesc în dezvoltarea colectării selective ca unica soluție durabilă pentru atingerea obiectivelor atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Astfel, infrastructura pentru colectarea selectivă implementată de sectorul industrial în 2011 va fi dublată.

Modificările aduse HG nr. 621/2005 care transpune Directiva 94/62/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje au fost recent aprobate și publicate în Monitorul Oficial al României. Aceste modificări clarifică obligațiile tuturor părților implicate în fluxul ambalajelor și creează un cadru operațional pentru municipalitățile și organizațiile care se ocupă de valorificarea deșeurilor de ambalaje, care au preluat responsabilitatea atingerii obiectivelor de valorificare și reciclare de la îmbuteliatori și importatori. În aceste circumstanțe, nivelul de performanță și experiența câștigată de sectorul industrial în implementarea unui sistem integrat de management al deșeurilor bazat pe scheme de colectare selectivă reprezintă un avantaj important pentru municipalități în îndeplinirea obiectivelor privind reciclarea, impuse de DCMD. În urma analizării problemei privind deșeurile, reiese că, din deșeurile municipale, deșeurile de ambalaje reprezintă jumătate din materialele reciclabile, ceea ce înseamnă că un sistem de colectare selectivă efectiv și eficient pentru deșeurile de ambalaje la nivelul gospodăriilor poate asigura obiectivul de 50% de reciclare pentru municipalități.

Recomandările FIC

Reglementarea cerințelor specifice pentru asigurarea trasabilității deșeurilor (inclusiv a diverselor tipuri de materiale provenite din deșeuri), actualizarea și corelarea procedurilor de raportare la nivel național pentru a asigura acuratețea datelor trimise la Agenția Europeană de Mediu, pentru a reduce discrepanța concurențială, și pentru a crea premisele unui cadru echitabil pentru toți operatorii economici responsabili.

Evitarea sistemului depozit ca soluție pentru că va conduce la sisteme de colectare paralele la nivel municipal și, astfel, ca o consecință, la creșterea inutilă a costurilor. Acesta subminează eforturile continue ale GR de a implementa colectarea selectivă la nivel național ca opțiune strategică a României, beneficiind de o finanțare UE substanțială (1,17 mld. EUR - Axa 2 Managementul Deșeurilor, Programul Operațional Sectorial de Mediu). Având în vedere capacitatea economică a României, implementarea unui sistem depozit va crea o povară suplimentară disproporționată de 385 mil. EUR pentru industrie (îmbuteliatori și importatori), deși obiectivele anuale de valorificare și reciclare a deșeurilor de ambalaje au fost atinse cu succes în fiecare an și aceeași industrie se confruntă deja cu obiective mai mari pentru anul 2011 și 2012, într-un context economic care încearcă să depășească efectele recesiunii.

4.2.2.5 Strategia națională cu privire la nămoluri de canalizare și epurare

FIC apreciază modul de abordare al MMP în crearea unei strategii naționale pentru acest flux specific de deșeuri.

Ca urmare a utilizării fondurilor europene pentru finanțarea unor stații adecvate de epurare a apelor uzate, în viitorul apropiat, România se va confrunta cu o creștere a cantității acestui tip de deșeuri.

În prezent, majoritatea stațiilor de epurare a apelor uzate sunt prevăzute a fi echipate cu instalații de deshidratare care să scadă conținutul de apă (de la 96-98% la 70-85%) din nămolul rezultat.

Recomandările FIC

Pentru a reduce mai mult cantitatea de nămoluri de epurare care urmează a fi tratate, având în vedere cantitățile mari ce trebuie transportate în țară, trebuie inclusă în această strategie soluția montării de instalații de deshidratare cât mai aproape cu putință de sursele generatoare de deșeuri.

Acest lucru va reduce costurile cu logistica și, în același timp, va spori posibilitățile de tratare, inclusiv valorificarea acestor nămoluri prin co-procesare în fabricile de ciment.

4.2.2.6 Deșeurile de Echipamente Electrice și Electronice (DEEE)

În data de 13 octombrie 2010 a fost adoptată o nouă HG cu privire la DEEE (HG nr. 1037/2010). Aceasta înlocuiește HG nr. 448/2005 și transpune Directiva UE 2002/96/CE cu privire la deșeurile de echipamente electrice și electronice.

Din păcate, noua HG nu tratează preocupările și nu integrează propunerile făcute de reprezentanții industriei. Astfel:

- Responsabilitatea de a atinge obiectivele privind colectarea DEEE a fost transferată în totalitate producătorilor, sub amenințarea cu suspendarea activității, în pofida faptului că, în conformitate cu aceeași HG, colectarea de DEEE din gospodării ar trebui efectuată de către autoritățile locale.
- HG nu prevede măsuri pentru a le impune celorlalți operatori din așa-zisele „fluxuri paralele” să se înregistreze și să raporteze cantitățile de DEEE colectate și tratate.
- Nu sunt prevăzute sancțiuni pentru colectarea și tratarea ilegală a DEEE. Numai acei operatori care dețin autorizații de mediu pentru colectarea și tratarea DEEE pot fi amendați pentru încălcarea prevederilor HG. Persoanele neautorizate care colectează deșeuri nu sunt menționate, așadar fac obiectul dispozițiilor legislației cadru, care prevede sancțiuni mult mai puțin aspre. În pofida prevederilor Directivei UE și opiniei Comisiei UE, HG prevede în continuare că garanția pentru „noile deșeuri orfane” să fie gestionată de AFM.

Recomandările FIC

Ar trebui realizată o revizuire urgentă a HG nr. 1037/2010 existentă pentru a:

- impune autorităților răspunderi clare pentru atingerea obiectivelor de colectare a DEEE (obiective de colectare pentru autoritățile locale și aplicarea strictă a acestora pentru a combate fluxurile „paralele” ilegale);
- introduce răspunderea de a se înregistra și de a raporta pentru toți operatorii care gestionează DEEE și, de asemenea, prevede sancțiuni mai aspre pentru colectarea și tratarea ilegală;
- înființa o entitate care să coordoneze și să compenseze schemele de colectare DEEE (centru de plăți/decontări);
- elimina implicarea AFM în procesul de gestionare a garanțiilor. Această gestionare ar trebui efectuată de autoritățile cu un rol în implementarea legislației DEEE.

4.2.3 Aspecte legate de schimbările climatice

Pachetul privind energia și schimbările climatice (4 directive) a fost publicat în Jurnalul Oficial al Consiliului European în data de 5 iunie 2009. Ulterior, au fost luate decizii de comitetele europene (pentru directiva privind comercializarea drepturilor de emisie - UE-ETS), după cum urmează:

- 30 decembrie 2009 - a fost publicată lista sectoarelor expuse scurgerilor de carbon;
- 30 iunie 2010 - s-au făcut raportări cu privire la sectoarele vulnerabile la scurgerile de carbon pentru a se ajunge la un acord la nivel de CCNUSC, global sau la un acord la nivel sectorial;
- 30 iunie 2010 - s-au adoptat și publicat regulile privind mecanismul pentru licitații a certificatelor de emisie;
- regulile pentru mecanismul de alocare gratuită (ex: evaluare comparativă) și regulile pentru nou-intrați și creșterea capacității, programate inițial a fi adoptate până la 31 decembrie 2010, au fost puse la dispoziția publicului în luna mai 2011 - așa-numitele Măsuri de Implementare la nivel Comunitar (MIC);
- 30 septembrie 2011 - vor fi trimise către CE Măsurile de Implementare la nivel Național (MIN), inclusiv alocările preliminare la nivel de instalație.

FIC apreciază transparența de care au dat dovadă MMP și Ministerul Economiei, Comerțului și Mediului de Afaceri (MECMA) în cadrul transpunerii și planificării implementării legislației europene cu privire la schimbările climatice.

Recomandările FIC

- continuarea schimbului de informații transparente între autorități și părțile interesate;
- crearea condițiilor necesare pentru a asigura alocarea preliminară corespunzătoare și înaintarea către CE în timp util a documentelor solicitate, prin implementarea următoarelor măsuri:
 - planificarea realistă a colectării de la operatori a datelor verificate și a informațiilor suplimentare care le-ar putea fi solicitate în procesul de alocare (cu cel puțin 2 luni înainte);
 - oferirea de sprijin operatorilor pentru a asigura o înțelegere clară și uniformă a regulilor de alocare;
- crearea condițiilor necesare în vederea asigurării unei piețe a certificatelor de CO₂ transparente, eficiente și administrate în condiții de deplină securitate a sistemelor informaționale.

Sectorul energetic

5.1 Progrese înregistrate

Până în anul 2009, au avut loc privatizări semnificative în sectorul gazelor naturale și al energiei electrice, acoperind explorarea și producția de petrol și gaze naturale, precum și distribuția și furnizarea atât a energiei electrice, cât și a gazelor naturale. Investitori internaționali importanți au intrat pe piață și în același timp, au fost lansate proiecte semnificative de producere a energiei, majoritatea ca PPP-uri.

Începând cu anul 2009, procesul de privatizare a ajuns într-un impas și, în plus, majoritatea proiectelor din sectorul de producere a energiei fie au fost anulate, fie au fost mult întârziate.

Acest lucru poate fi explicat numai parțial prin impactul recesiunii. Alte motive cheie sunt lipsa de atractivitate a pieței atât pentru investitorii români, cât și cei străini din cauza unei grave distorsionări a acesteia, cât și lipsa de stabilitate, predictibilitate și competitivitate a pieței românești de energie și gaze naturale.

Dezvoltarea sectorului energiilor regenerabile are un trend pozitiv. În prezent, în special sectorul eolian a înregistrat o creștere puternică, cu aproximativ 500 MW de capacitate eoliană funcțională. Aceasta este însă cu mult sub potențialul pieței.

Trebuie luate măsuri semnificative pentru a continua atragerea investitorilor.

5.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

5.2.1 Liberalizare

Liberalizarea și condițiile de piață liberă și deschisă reprezintă factori cheie pentru atragerea investitorilor și asigurarea competitivității.

Dacă teoretic piața românească a energiei este complet liberalizată, în practică aceasta este subminată de mai mulți factori.

Recomandările FIC

Pe piața gazelor naturale, prețul pentru producția internă nu este încă aliniat la nivelul prețurilor pieței internaționale. Pe lângă această situație, un preț final reglementat prin tarife reglementate este încă disponibil tuturor consumatorilor, indiferent de gradul de vulnerabilitate al acestora și de volumul consumat.

Ar trebui dezvoltată și implementată o abordare rezonabilă pentru o liberalizare reală incluzând un plan pe termen mediu, care să protejeze atât interesele investitorilor, cât și interesele consumatorilor români și economia națională.

O situație similară poate fi întâlnită pe piața de energie electrică, unde pot fi identificate, de asemenea, subvenții încrucișate între consumatorii casnici captivi și consumatorii captivi industriali. Pe lângă acestea, operatorul pieței de energie electrică, OPCOM, nu administrează piețe fluide, deoarece pe acestea sunt tranzacționate numai cantități minore. Acorduri bilaterale care înlătură volume ieftine și substanțiale din piață sunt încă în vigoare și chiar au fost extinse, având ca rezultat lipsa tranzacțiilor forward transparente.

Lichiditatea pieței ar trebui să fie principalul obiectiv pe termen scurt. Pentru îndeplinirea acestuia, trebuie instituite licitații publice obligatorii pentru toate companiile de stat producătoare de energie împreună cu un mecanism de licitații pentru contractele de tolling și/sau pentru centrale energetice virtuale.

Din punctul de vedere al cererii, liberalizarea pieței prin punerea în aplicare corespunzătoare a celui de-al Treilea Pachet pe energie ar trebui să asigure funcționalitatea pieței.

5.2.2 Reglementare

Cheia dezvoltării sectorului energetic românesc este o reglementare bine echilibrată care atrage investitorii, este predictibilă și aplicată cu adevărat. Aceasta a fost o problemă semnificativă în sectorul gazelor naturale în ultimii doi ani, mai ales din cauza creșterilor costurilor de achiziție a gazelor care nu au fost în mod corespunzător reflectate de tarifele reglementate. Furnizorii de gaze au suferit pierderi semnificative din cauza acestei distorsiuni a pieței.

Recomandările FIC

O aplicare corectă și în timp util a unei reglementari adecvate este de o importanță primordială pentru a asigura atât securitatea aprovizionării, cât și continuarea investițiilor în sectorul energetic românesc.

5.2.3 Producerea de energie

GR a lansat un plan pentru concentrarea capacităților de producere a energiei electrice în două unități, ELECTRA și HIDROENERGETICA. Este posibil ca implementarea acestui proiect să aibă impact negativ asupra pieței de producere a energiei din cauza cotei excesive de piață (peste 90%) a celor două companii. Deși scopul acestuia este de a asigura că, la prețuri marginale, doar cele mai eficiente centrale produc energie, există riscul apariției unor subvenții încrucișate între unitățile eficiente și inefficiente din cele două companii, iar ordinea de merit dintre centralele electrice poate fi distorsionată.

Recomandările FIC

Proiectul nu mai este în prezent activ, și acest lucru ar trebui înțeles de către toate părțile ca o invitație la implementarea unor noi mecanisme de investiții (PPP, privatizări, concesiuni etc.). Pe de altă parte, o lege a PPP modernă ar trebui să fie dezvoltată și implementată astfel încât investitorii să fie din nou atrași de piața energetică românească.

5.2.4 Promovarea energiei regenerabile

România are un potențial imens pentru proiecte în sectorul energiilor regenerabile, acoperind energia eoliană, energia hidro, energia solară și biomasa. Până în prezent, numai sectorul energiei eoliene a beneficiat de investiții majore. România este departe de a îndeplini obligațiile stabilite prin obiectivele asumate pentru anul 2020 privind energia regenerabilă. Recentă aprobare a Legii 220, modificată prin Legea 139/2010 de către DG COMP este însă un semnal pozitiv deși modificări de ultimă oră, la nivel național, care afectează proiectele în curs de dezvoltare, au redus semnificativ predictibilitatea și stabilitatea căutate de orice investitor strategic.

Recomandările FIC

Investițiile au nevoie de o schemă de sprijin sigură care să ofere investitorilor o previziune pe termen lung privind profitabilitatea. Investitorii așteaptă ca noile legislații - primară și secundară să fie rapid implementate și să își mențină stabilitatea în timp.

Stabilirea unei responsabilități legale clare pentru promovarea unei energii eficiente pentru încălzire și răcire este de asemenea de o importanță capitală. Situația nu s-a îmbunătățit din anul 2009.

5.2.5 Integrarea pe piața europeană

România poate juca un rol important pe piața energiei, în special în regiunea Europei de Sud-Est (ESE). Prin urmare, trebuie să își îmbunătățească capacitățile de import și export.

Recomandările FIC

Ar trebui îmbunătățite conectările la rețeaua de transport a energiei electrice, precum și capacitățile sistemului de a furniza către țările învecinate, iar dezvoltarea acestora ar trebui accelerată.

În ceea ce privește gazele naturale, conducta care realizează conectarea cu Ungaria via Szeged-Arad a fost pusă în funcțiune în anul 2010. Acest lucru a reprezentat un pas important pentru diversificarea surselor de gaze din import și pentru creșterea securității aprovizionării. Finalizarea fluxului invers este necesară pentru a continua integrarea sectorului energetic românesc pe piața europeană și pentru a respecta principiile de comercializare echitabilă a bunurilor în cadrul UE.

Pe lângă acestea, este necesară și încă se așteaptă construirea conductei de interconectare cu Bulgaria, Giurgiu-Ruse. Deschiderea pieței și pentru exporturi ar crește competitivitatea pieței românești de gaze naturale.

5.2.6 Politici privind mediul și securitatea furnizării

GR ar trebui să sprijine utilizarea unui mix de energie care să poată asigura securitatea furnizărilor și îndeplinirea obiectivelor UE și ale Protocolului de la Kyoto cu privire la emisiile de CO₂ (obiectivul etapei a 3-a a UE și Kyoto: reducerea emisiilor de CO₂ cu 20% până în anul 2020 comparativ cu anul de referință 1990) și în același timp să mențină prețuri rezonabile la energie.

Recomandările FIC

Dezvoltarea energiilor regenerabile reprezintă o oportunitate pentru România, însă nu va fi suficient dacă aceasta nu este asociată cu alte soluții fără emisii de dioxid de carbon sau cu emisii scăzute. Vechile centrale electrice pe cărbune pot, de asemenea, să își reducă semnificativ emisiile prin utilizarea tehnologiilor de ultimă oră.

Pe de altă parte, acest progres al energiilor regenerabile intermitente (eoliană, solară) va necesita noi capacități de producere dispecerizabile fiabile și flexibile pentru echilibrarea sistemului energetic.

Aceste investiții ar putea fi realizate printr-o competiție crescută, privatizarea sectorului de producere a energiei electrice și prin implementarea unor condiții atractive pentru PPP.

5.2.7 Independența Autorității de reglementare (ANRE)

De la o autoritate independentă, autofinanțată și bine recunoscută chiar și la nivel european, ANRE a devenit în ultimii ani o instituție dependentă și puternic influențată politic.

ANRE a fost recent inclusă în sistemul bugetar, pierzându-și astfel statutul de autofinanțare. Cele mai recente decizii ale sale au fost luate sub influență politică, ignorând și evitând propriile metodologii. Implementarea unor noi reglementări și metodologii, precum și modernizarea celor existente a fost amânată sau nu a avut în vedere interesele tuturor părților implicate, sau nu a păstrat echilibrul necesar.

Acest lucru a condus la o situație în care piața este mult distorsionată, investitorii și-au pierdut încrederea în mediul românesc, iar afacerile viabile sunt amenințate de periclitarea multor activități ale lanțului valoric.

Recomandările FIC

ANRE ar trebui să își recâștige independența, să stimuleze și să încurajeze dialogul cu toate părțile implicate. Metodologiile introduse pe piață ar trebui să asigure un echilibru între interesele operatorilor din sectorul energiei electrice și al gazelor naturale, ale consumatorilor casnici și comerciali, precum și cele ale economiei la nivel general.

Este necesară o separare a personalului administrativ al ANRE de Comitetul de Reglementare pentru a crește încrederea în deciziile luate de către cel din urmă.

Este necesară transparența tuturor deciziilor luate de acest Comitet. Prin urmare, procesele-verbale ale ședințelor Comitetului de Reglementare ar trebui făcute publice.

Independența Reglementatorului ar trebui să fie garantată prin lege și asigurată prin legi de guvernare adecvate (Președintele și Vicepreședinții ANRE să fie numiți de către reprezentanții tuturor părților interesate relevante: GR, Parlament, Consumatori, Societatea Civilă, Industrie; pentru numire nu ar trebui să fie permisă majoritatea simplă; inamovibilitatea personalului ales; evaluarea performanțelor pe un set clar de obiective care vizează funcționalitatea pieței) și prin independența financiară.

Agricultura

6.1 Progrese înregistrate

Ultimii doi ani de activitate în domeniul agriculturii au adus o serie de progrese, dintre care amintim:

- redactarea strategiilor sectoriale la nivelul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR) - acestea sunt încă la nivel de proiect, urmând să fie legiferate și implementate;
- buna funcționare a Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA) – se remarcă un grad de absorbție de 95% a fondurilor europene destinate plăților directe sau subvențiilor din domeniul agriculturii;
- aplicarea legislației de etichetare a produselor, conform directivelor UE;
- respectarea permanentă și constantă a criteriilor de eligibilitate pentru noile proiecte structurale;
- aplicarea metodei fiscale de taxare inversă la cereale și plante tehnice prin care se reduce comerțul ilegal cu cereale și duce la creșterea fiscalizării în sectorul agricol.

În cadrul dialogului dintre reprezentanții FIC Task Force pentru Agricultură și MADR s-a remarcat disponibilitatea permanentă a Ministrului Agriculturii de a discuta și analiza în comun subiectele presante, de exemplu problema irigațiilor și cea a comasării terenurilor agricole. Dorința autorităților de a comunica cu reprezentanții FIC trebuie salutăată și reținută ca un punct pozitiv, independent de capacitatea relativă a statului de a legifera și implementa politici publice în domeniul agriculturii.

6.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

Potențialul agriculturii din România de a contribui la o creștere sustenabilă și reducere a sărăciei a fost evidențiat de multe entități și numeroși autori la nivel național și internațional. Experții subliniază în mod constant faptul că România, cu cele 9,4 milioane de hectare ale sale de teren arabil, ar putea contribui în mod semnificativ la asigurarea necesarului de hrană în viitor al Europei, putând asigura hrana a 80-100 de milioane de oameni (și anume, posibilitatea de a asigura hrana pentru 4 țări precum România). Din păcate, în pofida potențialului ridicat în dezvoltarea agricolă și a atractivității pentru investitori, există în România numeroase aspecte care îngreunează această dezvoltare.

Câteva dintre sursele de ineficiență care au dus la o productivitate scăzută a sectorului agricol din România sunt:

- capacitate redusă de redactare și implementare a politicilor sectoriale;
- capacitatea slabă de absorbție a fondurilor structurale;
- parcelarea excesivă a terenurilor agricole (cu capacitate investițională limitată);
- slaba dezvoltare a infrastructurii zonelor rurale;
- interes scăzut pentru resursele de energie de biomasă.

6.2.1 Politicile sectoriale

FIC a semnalat constant nevoia firească a investitorilor de creștere a gradului de predictibilitate în ceea ce privește prioritățile și strategiile sectoriale redactate de autorități pe termen mediu și lung. Apreciam redactarea proiectului de strategie pentru cereale, pentru depozite de fructe și legume și pentru îmbunătățirea parțială a irigațiilor agricole.

Recomandările FIC

Potențialul din agricultură nu este valorificat din pricina faptului că dezvoltarea agriculturii în România nu este prioritară în strategia economico-bugetară a statului român. Se impune astfel o implicare mai amplă a tuturor factorilor decisivi în implementarea acestor strategii, cu o puternică participare a asociațiilor producătorilor și instituțiilor statului din domeniile finanțe și mediu, astfel încât să se obțină un consens general pentru realizarea obiectivelor acestor documente strategice.

Este necesar să se dezvolte strategii sectoriale și pentru alte domenii, cum ar fi cel al agriculturii bio sau al energiei de biomasă, care reprezintă un mare atu al României în cadrul UE.

6.2.2 Absorbția Fondurilor Structurale în domeniul agriculturii

Agencia de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit (APDRP) a reușit să atragă, din totalul sumei de 8 mld. EUR doar 2 mld. Acest grad de absorbție poate fi calificat extrem de redus, cauzat în principal de ineficiența autorităților în folosirea fondurilor pentru agricultură. Motivele care au generat această situație pot fi rezumate astfel:

- procedurile birocratice excesive în procesul de evaluare și validare a proiectelor;
- blocarea proiectelor prin depunerea de contestații de către participanții la licitații și tergiversarea rezolvării acestor situații în instanță;
- lipsa de cofinanțare a proiectelor;
- nerespectarea instrucțiunilor privind depunerea dosarelor – multe proiecte sunt depuse fără „Scrisoarea de confort” însoțitoare.

Recomandările FIC

Pentru corijarea acestor obstacole în atragerea fondurilor structurale este necesar ca nou-înființatul minister al Fondurilor Europene să dețină reală putere decizională prin care să îmbunătățească procesul de validare a proiectelor.

Este de menționat faptul că sectorul bancar ar trebui să reevalueze oportunitățile de sprijin ale activităților agricole și potențialul acestora, facilitând cofinanțarea proiectelor structurale și reanalizând pozitiv riscurile investițiilor în acest domeniu. De asemenea, autoritățile pot facilita eficientizarea proiectelor din punct de vedere financiar prin adoptarea unei scheme de ajutor de stat, prin subvenționarea unui procent din dobândă sau prin diminuarea plafonului de garanții.

Totodată, proiectele deja aprobate, dar considerate neviabile din punct de vedere financiar, ar trebui eliminate într-un termen cât mai mic, pentru a fi eliberate astfel sume considerabile neutilizate.

6.2.3 Comasarea terenurilor agricole

Statistica demonstrează că aproximativ 65% din suprafața de teren agricol a României aparține fermelor cu suprafață mai mică de 2 ha. FIC a subliniat deja, de nenumărate ori, urgentarea comasării terenurilor în așa fel încât să permită exploatarea lor rațională și productivă, cu sprijinul echipamentelor performante.

Recent, MADR a pregătit un proiect de lege privind stimularea comasării terenurilor agricole care propune o schemă de ajutor de stat sub forma unei prime pentru cedarea exploatației, însoțită de o susținere a cheltuielilor notariale, precum și o garantare a creditelor contractate pentru cumpărarea terenurilor.

Recomandările FIC

Deoarece comasarea terenurilor agricole este un subiect capital pentru dezvoltarea modernă și creșterea eficienței agriculturii, este necesar ca acest proiect de lege să reunească sprijinul întregii clase politice și a factorilor de decizie și, eventual, să fie adoptat prin procedură de urgență.

6.2.4 Infrastructura rurală și irigațiile

Constatăm o lipsă de interes pentru proiectele PPP în domeniul rural și în ceea ce privește lucrările de infrastructură rurală generală (canalizările, drumurile, stațiile de epurare etc.)

Recomandările FIC

Pentru a crește productivitatea agriculturii și pentru a dezvolta zona rurală, trebuie dezvoltate infrastructura rurală și sistemele de irigații, acestea din urmă pentru a garanta producția, independent de condițiile meteorologice nefavorabile. De exemplu, proiectul major de irigații „Siret – Bărăgan”, deși este prioritar pentru MADR, nu a atras atenția celorlalte ministere (MF și MMP), care trebuie să dispună finanțarea necesară realizării acestuia.

De asemenea, este necesar să se implementeze programul de subvenții pentru compensarea cheltuielilor energetice suportate la pomparea apei. Chiar dacă la nivelul MADR această chestiune este una prioritară, ea nu va putea avea succes dacă GR nu va asigura dispunerea de fonduri bugetare și achitarea la termen a subvențiilor.

6.2.5 BIOMASA, o alternativă pentru asigurarea aprovizionării energetice a României

Deficitul energetic termic importat al României atinge nivelul de 29,6% din necesarul total. Numai 300.000 ha din cele 2.000.000 ha disponibile, în stare de pârloagă (suprafețe inutile și „non-hrană”) sunt suficiente pentru a garanta independența/autarhia energetică și termică a României. Este timpul să considerăm agricultura nu numai ca pe o forță ce produce hrană, dar și ca sursă primordială de energie.

Recomandările FIC

România trebuie să adopte urgent legislație în acord cu prevederile europene referitoare la recunoașterea culturilor energetice ca parte a plantațiilor agricole și la diversificarea categoriilor de folosință a terenurilor agricole.

6.2.6 Politica Agricolă Comună (PAC)

Implicarea concretă a României în definitivarea viitorului PAC și prioritizarea intereselor și atuurilor din domeniul agriculturii va îmbunătăți într-un mod evident contextul investițional.

Recomandările FIC

Această implicare intensă necesită în prealabil un proces de cristalizare a pozițiilor prioritare în strategiile agricole, iar acest proces nu este posibil fără o coordonare reală a tuturor factorilor ce intervin în acest domeniu. FIC își dedică întreaga disponibilitate în acest proces.

Finanțare UE

7.1 Aspecte care necesită îmbunătățiri

În perioada de programare 2007 – 2013 România are acces la o sumă substanțială de bani nerambursabilă din partea UE, care ar trebui accesată pentru a contribui la redresarea economiei României și la reducerea disparităților de dezvoltare economică și socială dintre România și statele membre ale Uniunii Europene. Obiectivul stabilit prin Cadrul Strategic Național de Referință pentru utilizarea instrumentelor structurale în această perioadă de programare era de a genera o creștere suplimentară de 15-20% a PIB până în 2015. Consolidarea fiscală este necesară, însă nu este suficientă pentru relansarea economiei. Prin urmare, fondurile UE ar trebui să joace un rol important în următorii ani în realizarea îmbunătățirilor atât de necesare în ceea ce privește infrastructura națională, în sporirea competitivității companiilor locale și în atragerea de noi investiții.

În ultimele luni, GR a luat măsuri în vederea accelerării procesului de absorbție, precum alocarea de sume în buget pentru garanții către autoritățile locale în vederea cofinanțării împrumuturilor bancare aferente proiectelor susținute din fonduri UE, precum și cerința prezentării de către companiile solicitante în cadrul dosarului depus pentru evaluare a unei scrisori de confort angajante din partea unei bănci, pentru a garanta bancabilitatea proiectelor și pentru a limita astfel cazurile în care fondurile sunt alocate, însă nu absorbite. De asemenea, au avut loc realocări de fonduri către programele sau domeniile majore de intervenție cu potențial crescut de absorbție (de exemplu: întreprinderile Mici și Mijlocii – IMM-urile).

Din nefericire, în prezent, România are încă cea mai scăzută rată de absorbție comparativ cu țările care au aderat la UE în 2004 și 2007. Conform datelor publicate de Autoritatea pentru Coordonarea Instrumentelor Structurale (ACIS) privind stadiul absorbției Instrumentelor Structurale la data de 31 august 2011 (<http://www.fonduri-ue.ro/-252>), plățile făcute către beneficiari reprezintă 13,17% din ponderea finanțării UE. Cea mai sensibilă situație se înregistrează în cazul Programului Operațional Sectorial Transport și al Programului Operațional Asistență Tehnică, acesta din urmă având însă o pondere redusă în totalul fondurilor alocate.

Cauzele care au dus la această situație, în acest moment, pot fi identificate în toate etapele de implementare a programelor aferente exercițiului financiar 2007 – 2013:

- fragmentarea alocărilor în perioada de programare, între programele operaționale și în cadrul unui program operațional – mai ales în ceea ce privește finanțările acordate mediului privat.
- inconsistența în corelarea acordării de finanțare nerambursabilă cu strategiile sectorale naționale.

- continuitatea limitată a priorităților la nivel guvernamental.
- fragmentarea excesivă procesului.
- un control și o transparență scăzute la nivel central.
- măsuri insuficiente de retenție a personalului specializat în Autoritățile de Management și în administrația locală.
- preferința autorităților locale pentru finanțarea cu resurse publice mai degrabă decât finanțarea prin proiecte - având în vedere ușurința primelor de a fi accesate și utilizate.
- suprareglementarea, ghidurile nestructurate pentru solicitanți, ceea ce descurajează micii beneficiari de a depune solicitări.
- lipsa de experiență în aplicarea procedurilor de achiziție publică și a regulilor privind ajutorul de stat.

FIC consideră că este foarte important ca GR să gestioneze imediat problemele prezentate mai sus și să crească nivelul de absorbție a fondurilor UE, mai ales că ISD, care în trecut s-au dovedit un stimulent puternic în dezvoltarea economiei, au scăzut drastic cu 25,5% (la 2,59 mld. EUR) în 2010 comparativ cu 2009, și în continuare în 2011.

Recomandările FIC

Recomandările FIC vizează pe de o parte actuala perioadă de programare, respectiv o serie de măsuri care să îmbunătățească situația prezentă și să contribuie la creșterea ratei de absorbție a României, iar pe de altă parte, viitoarea perioadă de programare.

România trebuie să ia măsuri importante pentru a-și îmbunătăți atractivitatea față de investitori în vederea creșterii nivelului de ISD, pe fundalul unei competiții acerbe pentru investiții între economiile emergente. În 2010, România a mai coborât 3 locuri conform Indicelui Competitivității Globale 2010-2011 publicat de Forumul Economic Mondial, iar în prezent este abia pe locul 67 între economiile cu cel mai înalt nivel de productivitate, după țări ca Muntenegru (locul 49), Azerbaidjan (locul 57) și Sri Lanka (locul 62).

FIC propune acordarea de sprijin pentru contractarea și mai cu seamă implementarea proiectelor din cadrul POS Transport prin sprijinirea beneficiarilor în fiecare etapă de implementare, în vederea evitării oricăror erori care ar putea determina neeligibilitatea unor cheltuieli, cu accent pe derularea procedurilor de achiziție publică și monitorizarea lunară a derulării contractelor.

De asemenea, FIC susține o utilizare mai accelerată a fondurilor din Programul Operațional de Asistență Tehnică și axa de asistență tehnică a programelor operaționale, dedicate exclusiv sprijinirii instituțiilor responsabile cu gestionarea instrumentelor structurale. Se recomandă dezvoltarea de proiecte având drept scop sprijinirea tuturor etapelor procesului de absorbție a fondurilor și mai ales cu privire la implementarea proiectelor contractate în prezent.

Apreciem că este de dorit cooperarea reală între toate instituțiile implicate în gestionarea și implementarea instrumentelor structurale, precum și a celor cu responsabilități transversale (achiziții publice, ajutor de stat, control, audit) în identificarea celor mai frecvente erori comise până acum în procesul de implementare, elaborarea de norme și ghiduri care să conducă la eliminarea acestora pe viitor.

În ceea ce privește viitoarea perioadă de programare, FIC consideră ca fiind extrem de importantă stabilirea priorităților naționale și a programelor operaționale aferente. Elaborarea încă din acest an a liniilor strategice ale viitoarei perioade de programare și supunerea acestora consultărilor cu toți actorii interesați va permite formularea unei strategii coerente, unitare, coordonate.

Pentru a face România o destinație mai atractivă pentru investiții, GR ar trebui să fixeze obiective și să definească un plan de acțiune pentru ca, de exemplu, România să ajungă în Topul 20 al celor mai competitive economii din Europa în următorii 10 ani. Acțiunile și strategiile pentru stimularea investițiilor ar trebui mai apoi comunicate eficient pe principalele piețe de investiții străine. Unele dintre măsurile principale ar trebui să se axeze pe încurajarea dezvoltării domeniilor unde România ar putea avea un avantaj competitiv astfel încât să își îmbunătățească brandul de țară (domenii precum turismul, sectorul energetic, industria cinematografică, IT, agricultura etc.)

În vederea creșterii ratei de absorbție a fondurilor UE, FIC consideră că este nevoie de o modificare urgentă și radicală a procesului de gestionare a absorbției fondurilor UE și propune o trecere de la modelul actual, cu multe solicitări și puține proiecte, la o abordare mai programatică. În modelul propus de FIC, o unitate de implementare centrală ar fi responsabilă pentru fixarea obiectivelor și prioritizarea alocării resurselor aferente fondurilor UE în baza impactului și a ușurinței de absorbție; ar defini pachetele majore de investiții și ar pregăti documentele pentru fiecare pachet în mod centralizat, în baza formularelor standard comune. Concentrarea intervențiilor ar trebui să reprezinte prioritatea următoarei perioade de programare. De asemenea, FIC recomandă o abordare prin prioritizare intersectorială care să propună și să permită un parteneriat real între actori care pot asigura dinamica economică: parteneriate între mediul privat și universități în domeniul cercetării, parteneriate public - privat pe sectoare identificate ca strategice pentru România.

O lecție a perioadei actuale de programare este ca schemele de ajutor de stat pentru sectoare strategice și documentația privind ajutoarele individuale pentru anumite societăți ar trebui pregătite corespunzător înainte ca proiectele să fie trimise în vederea obținerii de fonduri UE. UE trebuie să aprobe schemele și criteriile de eligibilitate înainte ca potențialii beneficiari să poată aplica pentru fonduri UE la autoritățile naționale. În perioada actuală de programare, GR nu a trimis către UE, în multe cazuri, schemele și criteriile de eligibilitate, acest lucru însemnând că potențialii beneficiari nu au putut aplica pentru fonduri, deoarece mecanismele de alocare și aprobare nu erau adoptate.

Stabilirea clară a direcțiilor de acțiune și chiar a unor liste de proiecte strategice va permite reducerea perioadei de evaluare și evaluarea unui număr mare de proiecte raportat la alocările financiare pe domenii, etapă care în prezent, nu face decât să consume resurse atât cu pregătirea aplicațiilor cât și cu verificarea acestora, fără a putea fi asigurată finanțarea.

Un rol important în propunerea unor proiecte mature îl poate avea implicarea sectorului bancar în procesul de evaluare, prin asigurarea aplicării unor criterii de eficiență și eficacitate a proiectelor și prin garantarea acestora de către bănci.

FIC recomandă, de asemenea, GR să asigure consecvența și predictibilitatea mediului fiscal și legislativ, ca elemente importante pentru atragerea de ISD. Încrederea investitorilor de a investi în România a fost în mod grav afectată de modificările fiscale prea dese și prea bruște, precum majorarea TVA în iulie 2010, când nu a fost acordat companiilor timp de adaptare.

FIC consideră că autoritățile trebuie să acorde mai multă atenție rolului cheie pe care îl are infrastructura unei țări atunci când companiile hotărăsc unde să investească. Mai sunt multe de realizat pentru dezvoltarea infrastructurii României, deși FIC recunoaște progresul recent înregistrat de GR prin lansarea unor proiecte importante de infrastructură rutieră și prin inițierea procesului de adoptare a legislației relevante (de exemplu, legea privind PPP). Acest lucru este cu atât mai stringent dacă luăm în considerare sumele substanțiale de finanțare UE disponibile în vederea sprijinirii proiectelor în infrastructura României.

GR ar trebui să aloce sume clare de la bugetul de stat pentru cofinanțarea programelor UE, ar trebui să se asigure că instituțiile responsabile cu absorbția fondurilor UE dispun de personalul necesar și ar trebui să adopte un sistem de management al performanței cu o schemă de motivare care să stimuleze absorbția efectivă.

De asemenea, ar trebui o revizuire și realocare în timp util a fondurilor de la programele sau domeniile de intervenție majoră pentru care solicitanții au manifestat un interes scăzut la acele domenii de intervenții majore unde cererea a depășit fondurile alocate și ar contribui în mod semnificativ la creșterea ratei de absorbție.

Pentru a asigura o investiție mai rapidă în infrastructură, ar trebui fixate și monitorizate frecvent obiective clare pentru absorbția fondurilor UE și a cheltuielilor de capital (de exemplu, trimestrial), drept criterii de performanță.

În prezent sunt peste 40.000 de proiecte de investiții publice în diferite stadii, ceea ce duce în mod clar la nevoia de prioritizare, având în vedere resursele limitate de la buget. FIC consideră esențial ca GR să identifice cele mai importante 10 investiții prioritare naționale și să aloce acestora bugete multianuale, fără posibilitatea reducerii fondurilor alocate în viitoarele exerciții bugetare. FIC a propus deja o listă cu cele mai urgente 10 investiții necesare pentru România în domenii precum infrastructura aferentă transportului rutier, energiei și agriculturii care au un impact puternic asupra creșterii economice, presupun costuri scăzute pentru bugetul de stat și care ar putea crește în mod semnificativ absorbția fondurilor europene. Efectul cumulat al acestor investiții ar reprezenta 23,7% din creșterea PIB și aproximativ 450.000 noi locuri de muncă create, în perioada 2011-2015.

Piața forței de muncă

8.1 Progrese înregistrate

Piața muncii din România a suferit semnificativ din pricina efectelor recesiunii, ajungând în luna martie 2010 la cea mai mare rată a șomajului din ultimii 20 de ani, de 8,4%. În special industria, comerțul și construcțiile au fost lovite serios, reprezentând 85% din totalul concedierilor în anul 2010. Totuși, recent s-a înregistrat o îmbunătățire, care s-a materializat în creșterea PIB, scăderea ratei șomajului și mici creșteri salariale.

Mai multe societăți includ acum în bugetul lor creșteri salariale și s-a înregistrat o creștere medie de 4,3% în sectorul privat în anul 2010, chiar dacă aceasta a fost mai mică decât rata inflației. Se preconizează că această tendință pozitivă va continua în 2011 cu o creștere salarială medie de aproximativ 6%. Un procent mai mare se poate înregistra în domeniile IT și energetic, unde media poate ajunge până la 8%, conform celor mai optimiste previziuni.

Fluctuația de personal a fost redusă, la fel și absenteismul neplanificat. Schimbarea locurilor de muncă a fost mai puțin răspândită chiar și în rândul angajaților nemotivați. Cei care au întâmpinat cele mai mari dificultăți în găsirea unui loc de muncă au fost tinerii absolvenți.

În 2010, au fost angajate în total 377.772 de persoane, reprezentând 34,53% din cele incluse în programele pentru stimularea angajării. Numărul de contracte individuale de muncă a crescut în 2010 la 5,97 milioane de la 5,92 milioane în 2009, deși este posibil ca acesta să nu fie rezultatul unei reale creșteri în angajări, ci mai degrabă efectul schimbărilor aduse legislației care au condus ca multe contracte cu persoanele fizice autorizate (PFA) să fie reclasificate drept relații de muncă.

Mai mult, prin subvenții acordate angajatorilor pentru a angaja tineri absolvenți, au fost angajate 5.568 de persoane, din care 3.685 erau la primul loc de muncă.

GR a promovat o serie de măsuri pentru stimularea angajărilor, inclusiv scutirea de la plata contribuției de șomaj pentru angajatorii care angajau persoane care erau în șomaj de cel puțin șase luni.

Membrii FIC au apreciat inițiativa GR de a amenda Codul muncii și pachetul legislativ privind dialogul social, inițiativă la care FIC a contribuit cu expertiză tehnică și date din sectorul privat.

8.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

8.2.1 Flexibilitatea relațiilor de muncă

8.2.1.1 Timp de lucru, timp de odihnă

Modificările recente aduse Codului muncii au prelungit până la 60 de zile perioada de referință în care orele suplimentare pot fi compensate în mod corespunzător cu timp liber, permițând angajatorilor și angajaților să-și îndeplinească atribuțiile și să-și desfășoare activitățile conform nevoii efective de fluctuație a forței de muncă. Prin acumularea de ore suplimentare într-o anumită perioadă, angajatul poate beneficia de o perioadă mai mare de timp liber, ceea ce poate fi de preferat. Pe lângă aceasta, prevederea anterioară conform căreia un angajat trebuia să efectueze consecutiv 15 zile din concediul anual a fost relaxată. În schimb, acum angajații pot beneficia de perioade de concediu mai scurte, dintre care una trebuie să fie de cel puțin 10 zile lucrătoare, la cerere și cu acordul angajatorului.

Recomandările FIC

FIC recomandă, de asemenea, stabilirea de comun acord cu angajatul a programului individualizat de muncă pentru angajații cu funcții de conducere și a posibilității de a beneficia de perioade de repaus săptămânal acordate în două zile neconsecutive în cazul în care angajatul solicită acest lucru.

8.2.1.2 Contracte de muncă pe perioadă determinată

Modificările recente aduse Codului muncii prelungesc perioada maximă pentru încheierea contractelor pe perioadă determinată de la doi la trei ani.

Această îmbunătățire face din contractul pe perioadă determinată un adevărat instrument pentru angajatori și angajați, dându-le posibilitatea de a încheia un astfel de contract ori de câte ori părțile consideră că este necesar. Prin urmare, angajatorii vor fi mai puțin dispuși să apeleze la soluții alternative (respectiv, contracte de furnizare de servicii) și astfel mai multe persoane vor avea posibilitatea de a lucra pentru o perioadă de până la trei ani în baza unui contract de muncă pe perioadă determinată și de a fi angajate ulterior în baza unui contract permanent. Această măsură va stimula angajarea.

Recomandările FIC

FIC recomandă, de asemenea, eliminarea prevederii referitoare la încheierea a maxim 3 contracte de muncă pe perioadă determinată pentru același post.

8.2.1.3 Leasingul de personal

Modificările recente aduse Codului muncii prevăd acest tip de contract, care va îmbunătăți flexibilitatea pieței muncii, crescând astfel rata de angajare a forței de muncă.

8.2.1.4 Perioada de preaviz și perioada de probă

Modificările recente aduse Codului muncii oferă flexibilitate sporită în ceea ce privește perioadele de probă, venind astfel în sprijinul nevoilor activităților comerciale, deoarece o perioadă de probă prea scurtă nu permite angajatorului să evalueze competențele angajatului. În același mod, o perioadă de preaviz prea scurtă în cazul demisiei reduce capacitatea angajatorului de a-și administra corespunzător activitatea în special în cazul funcțiilor de conducere pentru care procesul de recrutare poate dura până la câteva luni. În consecință, prelungirea perioadelor de preaviz și probă este apreciată.

Recomandările FIC

FIC recomandă, de asemenea, ca angajatorului să-i fie acordat dreptul de a solicita unui angajat ce urmează a fi concediat să nu se prezinte la muncă în perioada de preaviz, cu plata drepturilor salariale pentru perioada respectivă.

8.2.2 Criterii de performanță

Modificările recente aduse Codului muncii prevăd, de asemenea, un nou principiu privind performanța în muncă. Angajatorul are acum obligația de a stabili criterii de evaluare profesionale a activității salariatului încă de la încheierea contractului individual de muncă. De asemenea, în cazul disponibilizărilor colective, pentru a decide care sunt angajații care urmează să fie efectiv disponibilizați, selecția trebuie să se facă mai întâi pe baza evaluării performanțelor individuale și abia apoi pe baza criteriilor de ordin social. Astfel, angajatorul va putea păstra acei angajați care au cele mai bune performanțe. Criteriile sociale pot fi utilizate ulterior, pentru a opta între angajați cu niveluri de performanță similare.

Această măsură nu va fi benefică numai pentru angajatori. Va sprijini, de asemenea, statul și persoanele care caută un loc de muncă. Cu ajutorul angajaților cu niveluri de performanță ridicate, angajatorii se vor dezvolta din punct de vedere economic și vor crea noi locuri de muncă, ceea ce va duce la reducerea cheltuielilor statului aferente sprijinirii șomerilor. Angajații vor fi, de asemenea, motivați să obțină cele mai bune performanțe posibile pentru a-și păstra locul de muncă. Forța de muncă va deveni astfel mai competitivă, iar piața forței de muncă va deveni mai dinamică. De asemenea, angajații care au performanțe ridicate vor fi mai bine recompensați, deoarece angajatorii nu vor mai fi forțați să mențină persoane cu performanțe reduse, obținând astfel rezultate mai bune, ce pot fi transpuse în salarii mai bune și avantaje.

Recomandările FIC

FIC recomandă ca angajatorii să poată folosi procedurile de evaluare periodică a performanței pentru a concedia un angajat pentru rezultatele slabe în baza propriilor proceduri de evaluare prevăzute de regulamentele interne.

Dacă angajatorul a implementat o procedură de evaluare periodică a performanței, aplicabilă tuturor angajaților, această procedură care este adaptată pentru respectivul angajator poate fi luată în considerare ca evaluare preliminară ce poate duce la concedierea angajaților pe motiv de necorespondere profesională.

8.2.3 Acțiuni disciplinare

Modificările Codului muncii prevăd radierea sancțiunilor disciplinare în termen de 12 luni de la aplicare, în cazul în care salariatului nu i se aplică o nouă sancțiune disciplinară în această perioadă. Radierea sancțiunii disciplinare este constatată printr-o decizie scrisă a angajatorului, ceea ce impune o nouă sarcină administrativă pentru acesta.

În prezent există un risc crescut ca societățile să fie date în judecată de angajați în urma acțiunilor disciplinare. În plus, procedura de concediere este prea greoaie. Termenul limită impus de Codul muncii pentru aplicarea măsurilor disciplinare împotriva angajaților este prea scurt. În prezent, această măsură trebuie implementată în termen de 30 de zile de la data constatării abaterii și nu mai târziu de șase luni de la data la care s-a produs. În cazurile de abatere gravă, angajatorul nu are la dispoziție suficient timp pentru a desfășura o investigație amănunțită. Perioada prevăzută pentru procedura de concediere s-a dovedit în multe cazuri insuficientă pentru finalizarea tuturor etapelor procedurii, inclusiv pregătirea tuturor probelor de către angajat în apărarea sa și pentru examinarea amănunțită a tuturor aspectelor cazului de către comisie, în special atunci când acesta implică un volum mare și o complexitate sporită a apărărilor. Astfel, comisia de concediere a întâmpinat adesea dificultăți în luarea unei decizii informate.

Recomandările FIC

Angajatorii ar trebui să aibă dreptul să investigheze în mod corespunzător presupusele abateri imediat ce acestea sunt constatate, în special în cazurile de absență nemotivată de la serviciu, furt și consum excesiv de alcool sau alte substanțe interzise. Astfel, termenul limită de șase luni pentru aplicarea sancțiunilor disciplinare ar trebui prelungit la 12 luni. Simplificarea restricțiilor birocratice în ceea ce privește concedierea angajaților ar avea ca efect pozitiv reducerea economiilor negre și gri, în final, îmbunătățirea protecției reale a angajaților.

Această prelungire propusă a termenului ar avea, de asemenea, avantajul de a elimina posibilitatea angajaților de a obține concedii medicale succesive pentru a evita acțiunile disciplinare.

8.2.4 Deciziile instanțelor și sarcina probei

În caz de litigiu, dacă instanțele acordă angajaților despăgubiri pentru drepturile salariale pretinse, angajatorul are obligația de a plăti aceste drepturi salariale indiferent de rezultatul oricărui recurs, deoarece, conform legii, decizia primei instanțe este definitivă și executorie. Această împrejurare poate fi dezavantajoasă nu numai pentru angajator dar și pentru angajat, căruia i se poate impune returnarea sumelor primite de la angajator în cazul în care angajatorul câștigă recursul.

Conform actualelor prevederi ale Codului muncii, sarcina probei este întotdeauna în seama angajatorului, chiar și pentru pretenții împotriva angajaților pentru neîndeplinirea unei obligații, ceea ce implică pregătirea unui volum mare de documente pentru angajator.

Recomandările FIC

Decizia primei instanțe ar trebui să nu mai ducă la obligația automată a angajatorului de a plăti despăgubirile în cazul în care un angajat câștigă. În schimb, ar trebui introdusă posibilitatea amânării plății până la soluționarea apelului.

FIC recomandă, de asemenea, ca sarcina probei să revină angajatorului numai pentru propriile acțiuni și fapte.

8.2.5 Concedierea reprezentanților aleși ai sindicatelor

Modificările recente aduse Codului muncii elimină interdicția în ceea ce privește concedierea angajaților aleși anterior în organele de conducere în cadrul sindicatelor pe o perioadă de 2 ani după expirarea mandatului acestora.

Recomandările FIC

Angajatorii ar trebui să aibă, de asemenea, posibilitatea de a concedia angajații cu funcție de lider de sindicat pentru orice alte motive care nu au legătură cu activitatea angajatului în organele de conducere în cadrul sindicatelor.

Etica în afaceri

9.1 Progrese înregistrate

Tranziția economică a României din ultimul deceniu de la o economie centralizată la o economie de piață s-a realizat în contextul unor schimbări politice, sociale și culturale radicale. Începând cu anul 1990, țara s-a îndreptat spre o nouă direcție, a unui sistem politic mai democratic și a unei economii de piață. Atunci când o societate dorește să evolueze de la o economie de comandă la o economie de piață, aceasta se confruntă cu probleme majore în ceea ce privește conduita în afaceri: calitatea produsului, transparența aspectelor financiare, sănătatea și siguranța la locul de muncă, protecția mediului, protecția în muncă și respectarea legislației și a standardelor din industrie.

Piețele devin și rămân libere dacă participanții sunt responsabili și respectă valorile fundamentale ale onestității, încrederii, corectitudinii și autodisciplinii.

Companiile depind de libertatea piețelor și de o bună guvernare publică pentru a se dezvolta și a avea succes. În același timp, printr-o conduită de afaceri responsabilă, acestea contribuie la capitalul social de încredere și corectitudine care fac posibile o bună guvernare și existența piețelor libere.

În ultimele decenii, guvernele, instituțiile internaționale, organizațiile transnaționale, sindicatele și societatea civilă s-au angajat într-un dialog continuu privind rolul mediului de afaceri ca actor responsabil. Standarde, proceduri și deziderate pentru mediul de afaceri iau naștere la nivel global. Companii din întreaga lume elaborează și implementează programe de etică în afaceri pentru a soluționa aspectele juridice, etice, de responsabilitate socială și de mediu cu care se confruntă. Prin soluționarea sistematică a acestor aspecte, companiile își pot îmbunătăți performanțele, își pot extinde oportunitățile de dezvoltare și pot contribui la creșterea capitalului social pe propriile piețe.

Din ce în ce mai multe companii își construiesc identitatea căutând un echilibru responsabil între indivizi („bunăstare socială”), planetă („calitate ecologică”) și profit („prosperitate economică”).

Există economiști care consideră că importanța economiei este pur tehnică și alții care sunt de părere că aspectul moral al analizei economice oferă o imagine mai corectă a posibilelor rezultate, întrucât ia în considerare latura umană a actorilor economici, respectiv oamenii.

Chiar dacă scopul afacerilor este obținerea profitului, acest lucru nu poate fi o scuză pentru ignorarea normelor, valorilor și standardelor de bază ale unui bun cetățean. De aceea, se așteaptă din partea companiilor moderne să utilizeze cu responsabilitate resursele comunității, contribuind la creșterea și succesul atât al propriilor afaceri, cât și al comunității.

Astfel, accentul s-a schimbat de la obținerea unui profit pur financiar la profitul durabil. În prezent, din ce în ce mai multe companii străine sau naționale recunosc importanța de a crea valoare adăugată în comunitățile în care își desfășoară activitatea. Spre exemplu, prin investiții în procese de producție și sisteme de management de mediu mai curate, companiile își pot îmbunătăți propria eficiență și pot minimiza efectele negative asupra mediului.

În același timp, rolul pe care îl joacă GR în calitate de garant al interesului public s-a schimbat. Pe de o parte, autoritățile publice au tendința de a transfera către sectorul privat o serie de atribuții care în mod normal cădeau în sarcina lor. Pe de altă parte, li se impune o poziție mai clară prin stabilirea cadrului de referință în care companiile trebuie să acționeze. Sectorul privat beneficiază de o libertate de mișcare foarte mare, în limitele impuse de GR, pentru a echilibra pe cât de mult posibil nivelul ofertei cu cel al cererii. Prin urmare, responsabilitatea companiilor este mai mare.

O conduită etică în afaceri este aceea care este în acord cu principiile, normele și standardele din afaceri agreeate de societate. Multe dintre aceste standarde au fost transpuse în legi, iar altele pot fi regăsite în codurile de conduită la nivel de companii și industrii.

Codul de conduită reprezintă o declarație de norme și principii care definesc standardele etice ale unui comportament specific în cadrul companiei și al industriei. Aceste standarde acoperă o varietate largă de aspecte, cum ar fi drepturile omului și drepturile în muncă, mita și corupția (în special în țările unde autoritățile publice eșuează în a implementa standarde minime) aspecte privind sănătatea și siguranța în legătură cu utilizarea unui produs, și standarde de mediu.

Fiecare companie ar trebui să aibă propriul cod de conduită nu numai pentru a-și consolida o politică de bune practici/practici etice la nivel intern, dar și ca o alternativă viabilă la reglementările publice sau guvernamentale.

Cea mai cunoscută modalitate de a aborda aspectul eticii în afaceri este instituirea conceptului de Responsabilitate Socială Corporativă. RSC este un concept umbrelă care indică faptul că o companie cu o conduită etică trebuie să acționeze ca un cetățean responsabil al comunităților în care își desfășoară activitatea, chiar și în detrimentul profitului pe termen scurt sau al altor scopuri. Companiile care și-au demonstrat angajamentul față de societate au obținut un avantaj competitiv în noua economie, iar România a urmat această tendință internațională. O cultură a implicării corporative în comunitate a început să se dezvolte. Pentru moment, aceasta acoperă o arie întinsă de acțiuni specifice, de la filantropie la voluntariat.

Conceptul de RSC a fost utilizat inițial de companii mai degrabă ca instrument de marketing și de relații publice, decât pentru valorile sale etice, și a fost promovat în special de companii străine cu sucursale în România. În prezent, RSC este asumată atât de multinaționale, cât și de companiile locale, societatea civilă jucând un rol important.

Deși activitatea RSC s-a intensificat în ultimii ani, România ar trebui să își extindă disponibilitatea de a o pune în practică și informațiile necesare în acest sens. Potrivit unui studiu realizat de Daedalus Millward Brown în 2010⁴, majoritatea respondenților consideră că societății românești în ansamblu îi lipsește simțul responsabilității sociale. Prin urmare, o campanie RSC este cu atât mai bine-venită cu cât și-ar propune conștientizarea de către publicul general a acestei probleme și ar încuraja acțiuni în acest sens. În același timp, majoritatea respondenților au considerat, de asemenea, că și cetățenii, nu numai companiile, ar trebui să acționeze într-un mod responsabil pentru societate.

„Într-adevăr, profitul reprezintă fundamentul a ceea ce facem. Este unitatea de măsură a contribuției noastre și un mijloc de creștere auto-finanțată, dar nu a reprezentat niciodată un scop în sine. Scopul este, de fapt, acela de a câștiga, iar câștigul este evaluat în ochii consumatorului și făcând ceva de care poți fi mândru. Există o simetrie în această logică. Dacă adevărații clienți sunt cu adevărat mulțumiți, vom obține profit”

*David Packard,
fondatorul Hewlett-Packard*

⁴ Daedalus Millward Brown - Sustainable Development & CSR in Romanian Banking Market, septembrie 2010.

Potrivit London Benchmarking Group (un grup de companii din diferite sectoare care colaborează pentru a măsura nivelul investițiilor în comunitate făcute de corporații), suma totală investită în România în 2009 în proiecte comunitare a fost de aproximativ 2 mil. EUR. Din păcate, această sumă reflectă contribuția a doar patru companii multinaționale partenere ale LBG România în 2009: BRD Groupe Société Generale, Lafarge, Orange și Raiffeisen Bank, însă numai pentru acele proiecte care s-au încadrat în standardele LBG.

Această situație relevă o altă problemă pe care o întâmpină mediul de afaceri din România – raportările asupra dezvoltării durabile. Companiile sunt răspunzătoare pentru acțiunile lor în fața membrilor societății. Cu toate acestea, puține companii sunt supuse unui audit social și publică rapoarte sociale și/sau ecologice, iar majoritatea celor care o fac sunt corporații multinaționale. Raportările asupra dezvoltării durabile încă reprezintă, în mare măsură, un exercițiu voluntar, la fel ca și codurile de conduită sau standardele de management.

Potrivit Legii privind sponsorizarea, companiile pot face contribuții către ONG-uri de până la 20% din impozitul pe venit, de maximum 3% din cifra lor de afaceri. Deși această prevedere permite companiilor să sprijine proiecte comunitare importante, absența unei reglementări care să impună raportări asupra dezvoltării durabile, precum și lipsa unor standarde cu privire la aceste raportări lasă loc companiilor să direcționeze sume semnificative de bani în economia gri.

Cererea pentru o răspundere corporativă mai mare, transparență și credibilitate ar trebui să determine companiile să își raporteze și performanțele privind responsabilitatea socială.

Din ce în ce mai multe companii active pe piața din România ar trebui să abordeze problema RSC mai mult ca o strategie, și mai puțin ca o tactică de relații publice pe termen scurt. Acest lucru presupune integrarea RSC în politicile și strategia companiei pentru o dezvoltare durabilă.

Raportările asupra dezvoltării durabile ar trebui să devină o practică standard pentru companii. FTC consideră că este nevoie stringentă de cât mai multe informații privind dezvoltarea durabilă fie în raportul anual, fie într-un raport separat, de sine stătător.

9.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

O bună guvernare este absolut necesară pentru dezvoltarea economiei conform principiilor de piață. Sectorul privat se poate implica în sprijinirea unei bune guvernante prin implementarea de programe interne de etică. Deoarece corupția reprezintă principala amenințare împotriva unei guvernante și totodată un obstacol important în calea dezvoltării economice și sociale, companiile ar trebui să lupte împotriva practicilor imorale. Anual se estimează pierderi la nivel mondial de peste 1 trilion de dolari ca urmare a corupției, acești bani ajungând în buzunarele unor persoane cărora nu li se cuvin⁵.

Corupția ia naștere în cadrul interacțiunii dintre entități publice, entități private și entități fără scop patrimonial. Activitățile de lobby sau achizițiile publice sunt doar câteva exemple de situații ce pot fi folosite în scopuri imorale.

9.2.1 Mediul economic și corupția

Deși pe parcursul procesului de tranziție economică a României au apărut noi idei, atitudini și practici, numeroase influențe din trecut își fac încă simțită prezența. Rapoarte care tratează scandaluri cu privire la practici imorale și adesea ilegale, cum ar fi cazurile de corupție, au tulburat sectoarele public și privat și au contribuit la pierderea încrederii populației în managerii de companii și în administrația publică.

Fie că are loc în sectorul public sau în cel privat, corupția prejudiciază grav mediul de afaceri și societatea.

Conform unui studiu realizat de Fundația Heritage, imoralitatea (comportamentul imoral inherent) și libertatea economică⁶ explică 71% din corupție: cu cât este mai scăzut Indicele Libertății Economice, cu atât există mai multă corupție într-o țară. Deși punctajul României este cu 0,5 puncte mai bun decât anul trecut, indicând îmbunătățiri în cinci dintre cele zece libertăți economice (comercială, fiscală, monetară, a investițiilor și a muncii), progresul în lupta împotriva corupției a fost totuși redus.

Pentru a crește volumul de investiții în România, GR trebuie să depună eforturi sporite pentru a elimina conduita imorală precum darea și luarea de mită sau orice act de corupție.

⁵ Potrivit BM „Governance Matters: Aggregate and Individual Governance Indicators 1996-2006”, publicat în 2007), aproximativ 1-2 trilioane de dolari se pierd din cauza corupției în fiecare an, suma reprezentând, la data publicării raportului, de zece ori bugetul anual al tuturor statelor OCDE.

⁶ Conform Indicelui Libertății Economice publicat anual de Fundația Heritage/Wall Street Journal, libertatea economică este „absența constrângerilor sau coercițiilor din partea Guvernului cu privire la producția, distribuția sau consumul de bunuri și servicii care depășesc cantitatea necesară cetățenilor pentru a proteja și păstra libertatea”.

Sursa: Fundația Heritage/Wall Street Journal
Indicele Libertății Economice 2011

Indicele Libertății Economice 2011 – Punctajul obținut de România în ceea ce privește libertățile economice este 64,7, clasificând economia țării pe locul 63 în rândul celor mai libere economii din Indicele 2011. România se clasează pe locul 27 din 43 de țări din regiunea europeană, iar punctajul său general este mai mare decât media globală.

Deși s-au înregistrat unele îmbunătățiri, corupția rămâne încă o problemă gravă⁷. Strategia Anticorupție implementată de GR, care presupune aplicarea legilor și a procedurilor de combatere a spălării banilor și a evaziunii fiscale, a înregistrat succes într-o oarecare măsură. Aderarea la UE a generat unele victorii în fața corupției. Cu toate acestea, investitorii străini acuză corupție în serviciile vamale, în departamentele municipale de urbanism și în rândul autorităților financiare locale.

În sectorul public, ne confruntăm cu situații de corupție atunci când oficialii publici acceptă mită fără a fi sancționați. În sectorul privat, corupția are loc atunci când se fac afaceri la nivel informal iar cei implicați obțin profituri mult mai mari decât ar obține dacă nu ar fi existat această posibilitate. În ambele cazuri, rezultatul este o societate tot mai disproporționată în ceea ce privește oportunitatea de a crea avere și de a îmbunătăți standardul de viață.

Întreprinderile mari (companiile/întreprinderile multinaționale) respectă cu mai multă ușurință regulamentele impuse de GR datorită amplitudinii și diversității afacerilor în întreaga lume. Pe de altă parte, suprareglementarea poate cauza probleme serioase pentru IMM-uri (urmărirea și respectarea legilor și regulamentelor aflate în continuă schimbare sunt mai dificile pentru IMM-uri). Reglementările excesive pot încuraja, de asemenea, sectorul informal în care controlarea conduitei imorale este mai dificilă.

Astfel, activitățile informale dau naștere unei tendințe de insubordonare față de lege și încurajează corupția și mita în sectorul public sub forma unui mijloc necesar pentru a-și croi drum prin birocrație. Mai mult, dat fiind respectul precar față de statul de drept, corupția rămâne nepedepsită și, astfel, activitățile informale se dezvoltă.

Recomandările FIC

Atunci când acțiunile (reglementările) GR generează o conduită necorespunzătoare din partea sectorului privat, soluția este eliminarea reglementărilor greoaie pentru a evita apariția practicilor imorale.

În același timp, reglementările GR trebuie gândite astfel încât să nu dăuneze IMM-urilor, încurajându-le astfel să recurgă la soluții informale, în cazul cărora corupția este mai greu de controlat. Autoritățile trebuie, de asemenea, să instituie un principiu al statului de drept mai ferm, capabil să sancționeze practicile corupte.

9.2.2 Influențarea necorespunzătoare a GR

Toate societățile comerciale ar trebui să sprijine GR în crearea condițiilor pentru o economie de piață funcțională prin promovarea unei conduite în afaceri responsabile — prin autoreglementare sau prin desfășurarea dialogului social cu oficiali guvernamentali și ONG-uri.

Astfel, sectorul privat are un rol esențial în influențarea GR să adopte legi, regulamente și practici care să permită pieței să funcționeze în mod independent. Această activitate trebuie desfășurată în mod transparent astfel încât toate părțile interesate să beneficieze de dezvoltarea unei economii de piață și a unei societăți civile moderne.

⁷ România se clasează pe locul 69 din 178 de țări în ceea ce privește Indicele Percepției asupra Corupției publicat de Transparency International pentru 2010. Raportul Intermediar al CE din anul 2011 (MCV) prevede că România nu a reușit să remedieze problemele în domeniile reformei juridice și luptei împotriva corupției.

În mod obișnuit, oamenii de afaceri încearcă, prin activități de lobby și advocacy, să influențeze deciziile politice.

În situațiile în care activitatea de lobby este reglementată, problemele tind să apară atunci când diverse activități desfășurate de lobiști și legiuitori subminează corectitudinea și transparența acestui proces și nu contribuie la starea generală de bine.

În România, cea mai mare dificultate în ceea ce privește activitatea de lobby este că această activitate nu este nici măcar reglementată. Activitatea de lobby, chiar dacă este desfășurată cu respectarea principiilor de etică, este percepută în general ca o practică imorală și de obicei este asociată cu traficul de influență. Practica cel mai frecvent asociată cu activitatea de lobby este plățirea unui factor de decizie politică pentru a vota într-un mod favorabil sau recompensarea materială a acestuia sau acestuia după vot.

Recomandările FIC

În prezent, în România, activitatea de lobby nu este reglementată și se întâmplă adesea ca persoanele implicate să nu realizeze când încalcă limita permisă de lege. Prin urmare, elaborarea și înaintarea unei legi a activității de lobby în România sunt imperios necesare. Ar trebui urmate modelele europene existente. Existența unei legi privind activitatea de lobby ar ajuta companiile să adere la practici legale și transparente.

9.2.3 Contractarea de către GR și achizițiile publice

Etica reprezintă o problemă importantă atunci când vorbim de achizițiile publice. Deoarece achizițiile publice reprezintă unul dintre domeniile cheie în care sectorul public și cel privat interacționează din punct de vedere financiar, acesta este predispus practicilor corupte, nepotism și favoritism, precum și mitei.

Atunci când o întreprindere desfășoară relații de afaceri direct cu un oficial sau o entitate guvernamentală, în calitate fie de contractant, furnizor, fie în orice altă calitate, aceasta ar trebui să se asigure că relația sa cu această persoană sau entitate este transparentă și morală. Aceasta ar trebui să respecte toate legile, să nu ofere mită și să evite orice impresie de imoralitate. Astfel, întreprinderea își va reduce la minimum riscul de a i se aplica amenzi și alte tipuri de sancțiuni pentru conduită neadecvată.

Procedurile necorespunzătoare de achiziții publice au fost subliniate atât prin cel mai recent raport al FMI în cadrul ASB⁸, cât și prin Raportul Intermediar al CE în cadrul MCV. Ambele instituții au solicitat României să ia măsuri suplimentare pentru îmbunătățirea procedurilor de achiziție publică prin reformarea legislației pentru sporirea transparenței cadrului de contractare și achiziții publice.

Recomandările FIC

Sunt necesare progrese substanțiale în ceea ce privește protecția împotriva conflictelor de interese în cadrul achizițiilor publice.

Impactul efectiv al modificărilor aduse de autoritățile române legislației privind achizițiile publice trebuie totuși demonstrate în practică.

Autoritatea Națională pentru Reglementarea și Monitorizarea Achizițiilor Publice (ANRMAP) ar trebui să depună toate eforturile pentru a identifica posibilele cazuri de conflicte de interese.

⁸ FMI Cel de-al șaselea raport din cadrul Acordului Stand-By,...se vor depune eforturi semnificative pentru îmbunătățirea performanțelor întreprinderilor de stat și pentru reducerea pierderilor înregistrate de acestea prin lărgirea bazei de venituri, înăsprirea controalelor și reformarea legislației pentru a spori transparența procesului de achiziții", 22 decembrie 2010.

CE – Raportul Preliminar în cadrul MCV,... România a pregătit o serie de amendamente ale legislației privind achizițiile publice ca urmare a recomandărilor Comisiei în această privință (...) Impactul concret al acestor prevederi trebuie însă demonstrat în practică.", 18 februarie 2011.

Sectorul public

10.1 Progrese înregistrate

Comunitatea investitorilor străini a atras adeseori atenția GR asupra necesității implementării unor măsuri urgente care să ducă la creșterea eficienței sectorului public și, ca o consecință, la stimularea investițiilor. Măsurile importante de reformă instituțională care s-au luat, care includ modificări legislative în educație, sănătate, justiție, administrație și în structurile economice, politice și sociale din România, sunt absolut necesare, dar nu suficiente. Acestea nu au reușit să rezolve deficiențele din sectorul public, continuarea reformei fiind cu atât mai mare cu cât reprezintă o precondiție pentru depășirea recesiunii și stimularea unei relansări economice mai grabnice.

În ultimii doi ani s-au luat următoarele măsuri de reformă:

- reforma sistemului public de pensii
 - s-a impus principiul contributivității și au fost eliminate legile de pensionare care nu respectă acest principiu
 - s-au recalculat pensiile speciale
 - s-a interzis cumulul pensiei cu salariul în sistemul bugetar
 - s-au impus reguli mai stricte pentru pensiile de invaliditate
- reforma sistemului public de educație

A fost adoptată noua Lege a Educației prin care:

 - s-a introdus finanțarea per elev
 - a fost regândit rolul educației timpurii
 - s-au luat măsuri pentru asigurarea calității în învățământul preuniversitar
 - s-a recunoscut principiul învățământului bazat pe formarea de competențe și nu pe asimilarea de informații
 - s-a instituit portofoliul educațional
 - s-a modificat curriculum național
- reforma legislației muncii

A fost adoptat Codul muncii prin care se urmărește:

 - flexibilizarea raporturilor de muncă
 - adaptarea raporturilor de muncă la dinamica pieței muncii
 - înăsprirea sancțiunilor aferente muncii la negru
 - introducerea criteriului de performanță în contractele și relațiile de muncă

FIC s-a implicat permanent, mai ales de la începerea recesiunii economice, în eforturile de modificare a legislației muncii, în sensul flexibilizării forței de muncă, fără de care procesul de revenire a economiei ar fi întârziat. FIC, alături de AmCham, a făcut propuneri de amendare a proiectului Codului muncii, parte din aceste sugestii fiind acceptate de GR.

Reprezentanții FIC au estimat că propunerile de amendare a Codului muncii ar crea 90.000 de noi locuri de muncă, ca urmare a eliminării birocrăției și a modificării normelor privind munca temporară. De asemenea, investitorii străini au estimat că posibilitatea de a face mai ușor noi angajări (dar și concedieri) va declanșa o creștere a numărului de angajați cu forme legale într-un interval scurt de timp și ar putea readuce încrederea investitorilor străini în România.

Dintre cele mai importante modificări propuse de FIC, amintim:

- prelungirea perioadei de probă de la 30 la 45 de zile pentru funcțiile de execuție și de la 90 la 120 de zile pentru funcțiile de conducere
- în cazul în care angajatorul este nevoit să-și reducă activitatea din motive economice, poate să acorde zile libere plătite pentru a compensa orele suplimentare din timpul anului.

Reprezentanții FIC consideră că noul Cod al muncii, care a intrat în vigoare în mai 2011, va crește numărul de angajați, va combate munca la negru și va crește productivitatea, dar va mai avea nevoie de îmbunătățiri.

- reforma salarizării personalului plătit din fonduri publice
 - GR a adoptat legea salarizării unitare, fiind astfel înlocuite cele 39 de acte normative care reglementau anterior acest domeniu
- reforma sistemului administrației și a agențiilor guvernamentale
 - Sistemul administrației publice a fost redus de la 1.398.757 persoane în luna decembrie 2008, la 1.256.609 persoane în martie 2011. De asemenea, au fost desființate, comasate sau restructurate 141 de agenții guvernamentale
- reforma cadrului fiscal
 - Reforma fiscală are la bază legea responsabilității fiscale care impune reguli mult mai transparente și predictibile, multianuale, de conduită fiscal-bugetară
 - s-au introdus plafoane de cheltuieli
 - s-a redus numărul de rectificări bugetare
 - a fost redus numărul taxelor și tarifelor parafiscale de la 491 în anul 2008, la 263 în prezent
 - s-a înființat Consiliul Fiscal
 - s-au simplificat și unificat declarațiile fiscale, începând cu anul 2011, introducându-se posibilitatea plății lor online
 - s-a eliminat impozitul minim începând cu octombrie 2010
 - s-a introdus scutirea de impozit a profitului reinvestit
 - GR s-a angajat să reducă gradual deficitul bugetar la 3% în anul 2012
- reforma sistemului de justiție
 - au fost adoptate patru noi coduri (Codul civil, Codul penal, Codul de procedură civilă și cel de procedură penală), precum și Legea Micii Reforme
- reforma sănătății
 - dintre cele 435 de spitale publice aflate în subordinea Ministerului Sănătății (MS), 370 au fost transferate către autoritățile publice locale
 - s-a introdus cardul național de sănătate
 - s-a introdus mecanismul de coplată

10.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

În ciuda progreselor realizate în ultimii ani, dezvoltarea economică și socială a României este încă îngreunată de o administrație publică inefficientă. Disfuncționalitățile cadrului instituțional fundamental al statului român reprezintă un impediment pentru cei care doresc să investească.

Aceste probleme au fost agravate începând cu sfârșitul anului 2008, odată ce declinul economic mondial a început să producă efecte și în România. Capacitatea statului de a face față provocărilor globale a fost slabă din cauza faptului că, între anii 2006 și 2008, creșterea spectaculoasă a fost acompaniată de acumularea unor probleme structurale în sectorul public. De altfel, declinul global nu a făcut decât să exacerbeze vulnerabilitățile interne. Mai mult, dezechilibrele din administrația publică (tot mai anacronică, risipitoare și inefficientă), existente încă de la începutul recesiunii, explică și ritmul lent al recuperării.

Din aceste motive, astăzi resimțim nu doar efectele recesiunii globale, ci și efectele politicilor interne incoerente luate în perioada de avânt economic. Problemele structurale s-au acutizat în perioada 2007-2008 când, concomitent cu o creștere a PIB-ului/locuitor în România în medie cu 5 puncte procentuale pe an, a avut loc o deteriorare severă a deficitului bugetar structural.

În trei ani s-au mărit considerabil salariile din sectorul public (de la 4,8% din PIB în 2004 la 8,4% în 2008 și 9,5% în 2009⁹) și pensiile, aceste majorări depășind cu mult creșterea productivității. Totodată, numărul

⁹ Conform datelor Consiliului Fiscal, până în 2010 salariul mediu din sectorul public a fost mai mare decât în sectorul privat, acest lucru schimbându-se numai după 1 iulie 2010, când salariile bugetarilor au fost reduse cu 25%.

angajaților a crescut în perioada 2005-2008 cu aproximativ 170.000, până la circa 1,4 milioane. În același timp, cheltuielile pentru investiții s-au restrâns, bugetul de stat fiind sufocat de transferurile sociale, de remunerarea salariaților și de cheltuielile pe termen scurt.

Astfel, deși populația a resimțit o creștere a nivelului de trai, aceasta a fost rezultatul politicilor populiste și nicidecum una construită pe baze sustenabile.

Recesiunea a deschis oportunitatea României de a dezvolta un nou model pentru economie, care să nu mai fie bazat pe consum, ci pe creșterea investițiilor, precum și pe creșterea producției și a exporturilor. O componentă esențială a acestui nou model de creștere economică ar trebui să o reprezinte și modernizarea administrației publice pentru o administrare mai eficientă a banului public și pentru a obține o rată mai mare de absorbție a fondurilor europene, conducând la dezvoltarea afacerilor, a exporturilor și la reducerea deficitului bugetar.

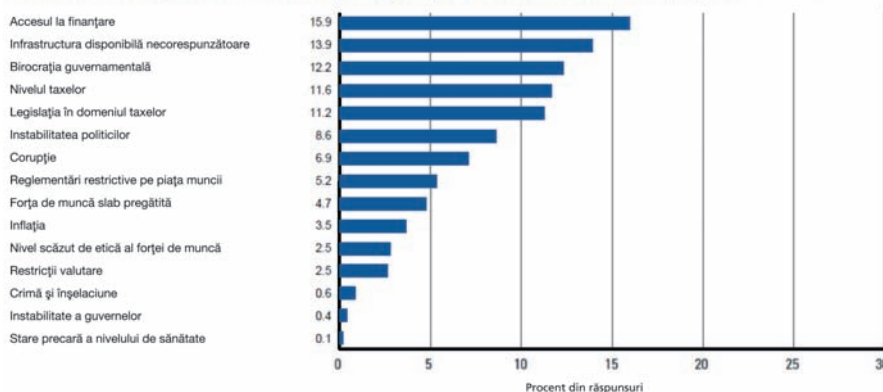
Reformele structurale sunt fundamentale pentru o creștere economică sustenabilă pe termen lung. Mai mult, acestea sunt esențiale și pentru creșterea atractivității investiționale a României, în special în contextul existenței unui spațiu redus pentru stimulente fiscale.

Odată apărut declinul economic mondial, România a fost nevoită să ceară asistență financiară din partea instituțiilor financiare internaționale – FMI, BM, CE și BERD. Astfel, în 2009, statul român a încheiat un acord financiar pe o perioadă de doi ani, pentru un pachet de finanțare în valoare de 19,95 mld. EUR. Acordul cu instituțiile internaționale a impus totodată și o serie de condiții care presupun începerea unor reforme structurale în vederea unei consolidări fiscale pe termen mediu și lung, precum și atingerea unor ținte privind indicatorii macroeconomici. Pachetul financiar extern încheiat cu parteneri internaționali a reprezentat o ancoră de credibilitate, percepută pozitiv de investitorii străini, semn că s-ar putea face reformele structurale în România.

Experiența ultimilor ani ne-a demonstrat însă că, în România, instituțiile statului reacționează greoi în fața presiunilor din afară, atunci când nu există suficientă determinare politică. După aproape doi ani de la semnarea acordului de finanțare, România nu a reușit să combată toate efectele crizei economice și nici nu a luat măsuri pentru crearea unei economii mai competitive.

Măsurile luate de GR pentru a contracara efectele recesiunii au presupus în primul rând reducerea cheltuielilor cu investițiile și abia în a doua jumătate a anului 2009 a luat o serie de măsuri pentru a reduce cheltuielile cu bunurile și serviciile, precum și pe cele cu salariile în sectorul public. Mai mult, cea mai mare parte a măsurilor de austeritate și de reducere a cheltuielilor publice au fost aplicate începând abia cu iulie 2010 – reducerea cu 25% a salariilor din sectorul public, înghețarea punctului de pensie, concedierile în sectorul public și limitarea cheltuielilor pe termen scurt.

Cele mai importante constrângeri pentru mediul de afaceri

Sursa: World Economic Forum - Global Competitiveness Report 2010-2011

Anul 2011 a găsit România cu un sector public care în continuare nu se poate susține prin resursele actuale și care frânează creșterea productivității și a competitivității prin existența unor constrângeri de ordin administrativ care creează dificultăți mediului de afaceri. Astfel, lipsa de finanțare, formalitățile birocratice, modificările permanente ale Codului fiscal, infrastructura slabă sunt aspectele invocate cel mai adesea de comunitatea de afaceri atunci când explică scăderea nivelului investițiilor.

Recomandările FIC

Investițiile străine s-au prăbușit în 2010 până la nivelul de 2,6 mld. EUR (atingând nivelul anului 2006), înregistrând aproape 9,5 mld. EUR în 2008, cel mai ridicat nivel anual al investițiilor străine în România din 1989. Astfel, pentru a crește atractivitatea investițională în România, atât de necesară relansării economice, se impune reducerea imediată a deficiențelor structurale, pentru înlăturarea barierei birocratice din calea eficienței economice.

FIC consideră că, pentru a avea un sector public eficient, autoritățile române ar trebui să adopte măsuri de reformă instituțională și să modernizeze principalele servicii publice (educație, sănătate, pensii, instituții de punere în aplicare a legii etc.), precum și lansarea de programe investiționale adecvate, care să stopeze declinul economic și să conducă la relansarea creșterii începând cu anul viitor.

FIC a publicat în octombrie 2010 un Program pentru creștere economică. Acest document cuprinde o serie de măsuri și acțiuni care trebuie luate urgent pentru a depăși efectele recesiunii și pentru a relansa creșterea economică. Recomandările FIC includ și măsuri de modernizare a sectorului public.

Recomandările FIC erau:

- Reformarea administrației publice prin folosirea de indicatori de eficiență clar definiți
 - revizuirea și înlăturarea structurilor și sistemelor de administrare fără valoare adăugată
 - evaluarea calificării și calității personalului pentru îmbunătățirea calității serviciilor și eficienței
 - implementarea unui concept standard de guvernare pentru a fi utilizat de toate instituțiile statului în relațiile cu publicul
- Efectuarea de îmbunătățiri considerabile în domeniul finanțelor publice
 - lărgirea bazei de impozitare, îmbunătățirea sistemului de încasare a impozitelor prin sporirea transparenței și depolitizarea procesului, creșterea eficienței cheltuielilor publice în conformitate cu standardele UE și concretizarea până la sfârșitul anului a disponibilizărilor planificate în sectorul public
- Restructurarea societăților aflate sub controlul statului
 - continuarea procesului de restructurare, eficientizarea operațiunilor, externalizarea activităților secundare, implementarea IFRS (Standardele Internaționale de Raportare Financiară), pregătirea societăților pentru privatizare (listări parțiale la Bursa de Valori și vânzări strategice), închiderea sau vânzarea societăților sau a operațiunilor care provoacă pierderi, introducerea unor Membri ai Consiliului de Administrație din exterior
- Întărirea relației cu ONG-urile cunoscute
 - cooperarea în domeniile externalizării parțiale a serviciilor sociale sau introducerii celor mai bune practici din acest domeniu, pentru a îmbunătăți eficiența resurselor financiare alocate serviciilor sociale

FIC apreciază că o reformă echilibrată a sectorului public ar trebui să aibă în vedere următoarele priorități:

- raționalizarea cheltuielilor
- creșterea veniturilor la buget și orientarea cheltuielilor către investiții
- stabilirea priorităților de investiții și bugetarea multianuală a acestora
- accelerarea absorbției fondurilor europene

Reducerea cheltuielilor publice ar trebui să aibă în vedere continuarea procesului de înlăturare a structurilor și sistemelor de administrare fără valoare adăugată. Trebuie continuată analiza cheltuielilor curente din fiecare instituție centrală și locală finanțată din bugetele publice și eliminată orice cheltuială neoportună.

Legislația privind salarizarea unitară a funcționarilor publici a reprezentat un progres important, dar insuficient, care va trebui continuat prin raționalizarea posturilor din administrația publică centrală și locală, reducându-le numărul și delimitându-le mai bine atribuțiile. Administrația publică ar trebui eficientizată prin informatizare, debirocratizare și depolitizare.

Este necesar și un control strict al cheltuielilor cu asistența socială și cu salariile din sectorul public. În plus, ar trebui să se reducă și cheltuielile din sectorul de sănătate, precum și arieratele. Nu în ultimul rând, se impune transparentizarea totală a modului în care sunt cheltuiți banii publici și a stabilirii priorităților investiționale ale tuturor autorităților publice.

Creșterea veniturilor bugetare trebuie să se realizeze printr-o reformă a fiscalității, prin îmbunătățirea colectării și reducerea evaziunii fiscale, astfel încât efectele negative asupra mediului de afaceri să fie minime. Suplimentarea veniturilor bugetare este posibilă și prin creșterea bazei de impozitare și prin reducerea/eliminarea excepțiilor/scutirilor de la plata taxelor. Reforma ar trebui să se facă în mod coordonat, pentru a asigura predictibilitate și stabilitate, iar GR ar trebui să evite modificările ad-hoc aduse sistemului de impozitare.

Odată creat echilibrul între veniturile și cheltuielile bugetare, este necesară alocarea cu prioritate a resurselor financiare, din disponibilul existent, către anumite categorii de cheltuieli, în primul rând către investiții și în special în infrastructură. S-ar crea astfel locuri de muncă, ar fi stimulate alte sectoare din economie și, în final, s-ar transmite un semnal pentru mediul de afaceri că economia poate să revină pe creștere. Pentru a avea rezultate, resursele alocate către investiții trebuie direcționate în funcție de prioritățile stabilite, pe baza rezultatelor analizelor cost-beneficiu. FIC a prezentat, pe baza propriei analize, o listă cu principalele 10 proiecte (dintre cele peste 46.000 existente), majoritatea de infrastructură, care ar trebui finalizate și care ar urma să creeze aproximativ 500.000 de noi locuri de muncă.

Infrastructură

11.1 Progrese înregistrate

Anul 2010 a reprezentat un moment crucial pentru strategia de dezvoltare a infrastructurii României, fiind adoptate câteva măsuri strategice și legislative importante, dintre care cele mai semnificative sunt următoarele:

- O nouă reglementare privind PPP-urile.

În data de 5 octombrie 2010, a fost publicată în Monitorul Oficial al României Legea nr. 178 a parteneriatului public-privat („Legea PPP”), care a intrat astfel în vigoare. Legea creează cadrul legal general pentru înființarea și funcționarea PPP-urilor instituționalizate în România.

Din acel moment, ca urmare a unei solicitări din partea CE și pentru a alinia sistemul local de PPP cu standardele europene, Legea PPP a fost amendată prin OUG nr. 39 din data de 20 aprilie 2011, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 284 din data de 21 aprilie 2011.

Deși Legea PPP reprezintă un pas important în procesul de stimulare a investițiilor de capital privat îndeosebi în infrastructura publică, forma finală a legii prezintă încă anumite deficiențe și posibile aspecte care necesită viitoare îmbunătățiri (gestionarea performanței proiectelor PPP și evaluarea performanței contractelor sunt două aspecte care reprezintă motive de îngrijorare).

În data de 13 decembrie 2010, au fost aprobate Normele Metodologice de Aplicare a Legii PPP („Normele”) prin HG nr. 1239. Normele erau destinate să consolideze și să clarifice anumite aspecte din Legea PPP care erau fie insuficient, fie deloc reglementate de lege. Cu toate acestea, forma finală a Normelor necesită încă îmbunătățiri, în condițiile în care unele neajunsuri ale Legii PPP nu au fost soluționate în mod corespunzător.

- Programul Național de Dezvoltare a Infrastructurii lansat de GR pentru anii 2011 – 2020.

GR a lansat Programul Național de Dezvoltare a Infrastructurii („PNDI”) pentru anii 2011 – 2020, reglementat prin OUG nr. 105/22 noiembrie 2010 („OUG nr. 105/2010”). Având o valoare globală ce depășește 4 miliarde de Euro, PNDI stabilește o serie de priorități, pentru fiecare fiind indicate obiectivele de ansamblu, valoarea și ordonatorul principal de credite desemnat, după cum urmează:

Infrastructură în domeniul dezvoltării regionale.

În această secțiune a programului, GR (prin Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului – MDRT) prevede realizarea, modernizarea și reabilitarea a 10.000 km drumuri județene și de interes local.

Un alt proiect din cadrul aceleiași secțiuni constă în modernizarea satului românesc, pentru a îmbunătăți calitatea vieții pentru populația rurală. Proiectul beneficiază de finanțare multianuală, fiind sub administrarea MDRT. Același minister va fi responsabil pentru implementarea a două proiecte de investiții în infrastructură cu privire la sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate, precum și alimentarea cu apă a localităților.

Infrastructură în domeniul mediului.

MMP gestionează programele multianuale de mediu și gospodărire a apelor având ca obiectiv conformarea infrastructurii române relevante la standardele de mediu ale UE referitoare la sistemele integrate de alimentare cu apă și canalizare – epurarea apelor uzate, asigurarea alimentării cu apă conform standardelor europene, extinderea și/sau modernizarea rețelelor de distribuție a apei și a rețelelor de canalizare – epurarea apelor uzate menajere. Aceeași autoritate de stat gestionează infrastructura în domeniul gospodăririi apelor, lucrările de apărare împotriva inundațiilor, lucrările de punere în siguranță a barajelor, precum și reabilitarea și protecția zonei costiere.

OUG nr. 105/2010 precizează că fondurile destinate proiectelor de mai sus se vor aloca anual, pe baza documentației tehnico-economice aprobate, din fonduri externe nerambursabile/rambursabile, bugetul de stat și alte surse. Pentru activități prestate în cadrul PNFI, prestatorii, executanții și furnizorii pot contracta credite bancare cu garanție de stat.

- Reintroducerea condițiilor contractuale FIDIC.

Prin HG nr. 1405/2010 (care a intrat în vigoare în luna ianuarie 2011) s-a aprobat utilizarea condițiilor contractuale ale Federației Internaționale a Inginerilor Consultanți în Domeniul Construcțiilor (FIDIC) pentru obiective de investiții din domeniul infrastructurii de transport de interes național, finanțate din fonduri publice. Aceste condiții contractuale devin obligatorii pentru contractele de lucrări acordate de MTI atunci când valoarea acestor contracte depășește 4.845.000 EUR.

Reintroducerea condițiilor contractuale FIDIC (anterior funcționale în România între anii 2008 și 2009) poate contribui la atingerea unui grad mai mare de siguranță cu privire la riscul interpretării contractuale, adăugând o mai mare exactitate numeroaselor aspecte operaționale aferente marilor proiecte de investiții în infrastructură.

- Schimbări de strategie la MTI.

Recentele schimbări în organizarea MTI par să fi adus schimbări strategice și o creștere a ratei de absorbție a fondurilor UE relevante, de 2,65% în luna ianuarie 2011, conform cifrelor Ministerului. În luna decembrie 2010, Ministerul a anunțat licitații pentru proiecte de construire a infrastructurii rutiere, în legătură cu Coridorul IV Pan-European, care are o valoare de 1,4 mld. EUR. Se preconizează că numai în anul 2011 MTI va efectua plăți în cadrul „Programului Operațional Sectorial – Transport” în valoare de 500 mil. EUR în legătură cu proiecte de investiții în infrastructură.

În plus, în anul 2011, MTI intenționează să restructureze Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România, care a beneficiat în anul 2010 de subvenții de la stat în valoare de 1,6 mld. EUR.

11.2 Aspecte care necesită îmbunătățiri

11.2.1 Îmbunătățirea cadrului de reglementare a PPP-urilor

Legea PPP a fost un act normativ mult așteptat având în vedere că trebuia să umple un gol legislativ, unde era necesar un cadru legal specific pentru înființarea și funcționarea PPP-urilor. După cum s-a menționat anterior, pot fi aduse îmbunătățiri acestei structuri de reglementare.

Recomandările FIC

FIC s-a implicat activ în dezvoltarea cadrului PPP prin furnizarea de informații directe autorităților de reglementare relevante și prin adoptarea în mod frecvent a unei poziții publice cu privire la acest aspect.

Astfel, un număr mare de modificări incluse în recomandările FIC au fost avute în vedere și implementate prin OUG nr. 39 din data de 20 aprilie 2011:

Legea PPP modificată prevede acum „procedură deschisă” și „dialogul competitiv” ca proceduri de selecție ce trebuie utilizate în cadrul procesului aferent atribuirii de contracte PPP. În sprijinul acestor proceduri de selecție au fost introduse modificări procedurale.

De asemenea, entitățile care iau parte la oricare dintre cele două proceduri de selecție trebuie să prezinte dovada plății unei garanții de participare.

Conform regulamentului modificat, companiei de proiect, ce trebuie să fie organizată ca o societate română pe acțiuni ai cărei acționari vor fi partenerul public și cel privat, i se pot acorda toate sau o parte din serviciile din sectorul public în care este implicat partenerul public. De asemenea, partenerul public poate autoriza compania de proiect să primească plăți de la beneficiarii serviciilor furnizate în cadrul PPP.

De asemenea, au fost introduse noi prevederi în ceea ce privește contravențiile și infracțiunile. În special, refuzul partenerului public de a furniza informații cu privire la contractele PPP Unității Centrale de Coordonare a PPP din cadrul Secretariatului General al GR atunci când acest lucru îi este solicitat în scopuri de monitorizare și supraveghere, se sancționează cu amenzi între 40.000 RON și 100.000 RON.

Persoanele care contestă în instanță procedurile de atribuire a contractelor PPP nu mai sunt nevoite să depună garanția calculată ca procent din valoarea contractului. O altă modificare este aceea că orice persoană care consideră că i-au fost lezate drepturile sau interesele printr-un act al partenerului public poate depune, în cadrul unei proceduri extrajudiciare, o contestație la Consiliul Național de Soluționare a Contestațiilor (CNSC), solicitând anularea și/sau modificarea actului în cauză și recunoașterea dreptului sau interesului legitim astfel pretins. În cazul respingerii unei astfel de contestații, contestatorul va fi obligat la plata unei sume fixe și a unei cote de până la 1% din valoarea contractuală.

Conform legislației modificate, dacă partenerul privat este o asocierie de entități private, numai liderul asocierii are obligația de a rămâne în Compania de Proiect, în timp ce celelalte entități se pot retrage din proiect dacă și-au încheiat activitățile în care erau implicate.

Cu toate acestea, FIC consideră că o serie de aspecte operaționale și regulatorii nu au fost avute în vedere până în prezent și ar putea genera anumite probleme de implementare și, prin urmare, trebuie abordate fără întârziere:

- Legea PPP ar trebui să furnizeze informații suplimentare cu privire la coordonatele operaționale ale Companiei de Proiect care urmează a fi înființată. Aceste informații ar trebui să permită o flexibilitate în derularea pe termen lung a proiectului (de exemplu, posibilitatea intrării în Companie a unui nou partener privat). În plus, Compania și partenerul privat ar trebui să beneficieze de ample garanții de risc operațional astfel încât să se asigure că proiectul PPP urmează un curs al afacerilor linear, obiectiv și previzibil indiferent de schimbările economice/politice/sociale. Aceste prevederi ar putea fi incluse în contractul PPP. Cu toate acestea, datorită importanței vitale a acestui aspect, ar trebui prevăzut în mod explicit în legislație un cadru general care să reglementeze alocarea riscului public-privat.
- Având în vedere că proiectele PPP sunt, de obicei, angajamente pe termen lung, Legea PPP ar trebui să stabilească un cadru adecvat de reglementare a posibilității de modificare a proiectului. În consecință, ar trebui să existe prevederi specifice pentru a acoperi diferite aspecte ale procesului de modificare a proiectului inițial (schimbări societare, executarea și implementarea contractului, ajustări operaționale etc.) care pot genera, la un anumit moment, necesitatea de a aduce anumite schimbări.
- Legea PPP prevede că partenerul public trebuie să participe cu un aport în natură în Compania de Proiect. Această prevedere poate fi interpretată ca o interdicție a partenerului public de a aduce și alte aporturi decât cele în natură în Compania de Proiect, astfel necesitând clarificări.
- Conform unei prevederi nou introduse în Legea PPP, partenerul public poate exclude printr-o procedură de selecție orice ofertant care este declarat falimentar în baza unei decizii judecătorești. Prevederea a fost transpusă din OUG nr. 34/2006 privind atribuirea contractelor de achiziție publică, a contractelor de concesiune de lucrări publice și a contractelor de concesiune de servicii și poate cauza dificultăți operaționale importante în cazul în care un partener privat este în stare de lichidare la momentul desfășurării procedurilor de selecție și intră în faliment după încheierea unui PPP. Trebuie incluse clarificări în Normele de Aplicare a Legii PPP.
- Normele ar trebui modificate pentru a fi în concordanță cu Legea PPP, astfel cum a fost modificată prin OUG din aprilie 2011.

11.2.2 Urgentarea absorbției de fonduri UE

Existența unei infrastructuri adecvate reprezintă un aspect critic pentru activitățile economice, care în următorii ani poate doar câștiga în importanță. Aceasta are impact asupra costurilor de funcționare și, prin urmare, reprezintă un factor major în stabilirea locației unde firmele își desfășoară activitatea și aleg să-și extindă operațiunile. În timp ce numeroase țări se confruntă cu dificultăți semnificative în finanțarea proiectelor de infrastructură, România are o poziție privilegiată, având acces la fonduri UE nerambursabile în valoare de 4,57 mld. EUR alocate în mod specific proiectelor de infrastructură, care sunt cu atât mai mult binevenite în această perioadă de recesiune. Din păcate, absorbția de către România a fondurilor UE continuă să fie cu mult în urma altor țări din ECE. În luna septembrie 2010, rata de absorbție a fondurilor UE relevantă pentru MTI a fost doar puțin peste 1% din totalul fondurilor disponibile.

Recomandările FIC

Pe lângă consolidarea cadrului relevant de reglementare, FIC recomandă ca MTI să regândească procesele folosite de unitățile relevante pentru coordonarea fondurilor UE, să stabilească procedee rapide pentru proiectele prioritare, să centralizeze întreaga responsabilitate și să accelereze absorbția proiectelor mari de infrastructură (inclusiv prin PPP-uri). În plus, atunci când se inițiază noi investiții în infrastructură, ar trebui acordată prioritate proiectelor de investiții cofinanțate din fonduri UE.

Proiectele care sunt planificate corespunzător și organizate eficient ar trebui să aibă rezultate mai eficiente și cu mai multe șanse de a se bucura de implicarea comunității de afaceri și a publicului. În consecință, GR ar trebui să elaboreze un plan general pentru a asigura elaborarea unor metodologii, în vederea unei implementări mai rapide a proiectelor complexe de infrastructură. Acest plan general ar trebui să se concentreze în principal asupra stabilirii priorităților și optimizării resurselor, precum și asupra reducerii fragmentării procesului.

În general, firmele doresc ca GR să formeze un parteneriat cu sectorul privat pentru a elabora soluții eficiente care să crească competitivitatea și să mențină/stimuleze creșterea.

Pentru a sprijini acest proces, GR ar trebui să încurajeze activ participarea sectorului privat la proiecte prin externalizare, consultanță tehnică și de gestiune, facilitarea structurilor de finanțare sau a PPP-urilor.

România ar trebui să efectueze, de asemenea, o evaluare comparativă cu țările UE învecinate din regiune (cele mai relevante fiind Polonia, Ungaria și Republica Cehă), să împărtășească experiențele de succes și să aplice lecțiile învățate în vederea eficientizării proceselor de absorbție a fondurilor UE pentru infrastructură pentru a îmbunătăți rata de absorbție a acestora.

NOTE

